

Vilgot Hammarling och Birgitta Hammar, olika tolkningar av samma Wodehousetexter

Tomas Prenkert, 27 februari 2020

Mina tidigare studier av

- hur man kan översätta uttryck som "Lord love a duck!" och "With my hair in a braid",
- vilka engelska uttryck som översatts med det svenska idiomatiska uttrycket "vill jag vara skapt som en nors",
- artikeln "Varför läsa Plum på svenska om man är fena på engelska?" (Jeeves 2016 och på denna hemsida) om hur olika typer av språkliga roligheter som Plum använder sig av hanteras på svenska, främst av Hammar,

tillsammans med mina egna amatörmässiga försök att översätta Plum, men också Barrett har gjort mig fascinerad av översättningsproblem när det gäller Wodehouse och allt sedan jag upptäckte att både Hammarling och Hammar översatt novellen "The Crime Wave at Blandings" har jag haft för avsikt att använda detta material för att göra en jämförande studie av hur dessa Plumtolkningens giganter hanterat översättandets intrikata problem. Lite senare upptäckte jag att även novellen "Bingo and the Peke Crisis" hade översatts av båda två. Min avsikt var inte att låta översättarna "tävla", inte att avgöra vem som var "bäst". Men jag fann det intressant att notera *om* det fanns betydande skillnader mellan deras tolkningar och *vilka* dessa skillnader i så fall var.

Birgitta Hammar efterträdde 1939 Vilgot Hammarling som Bonniers husöversättare av P. G. Wodehouse. Hammarling hade då översatt sex Wodehouseböcker, bland annat "Psmith ordnar saken" och "Jeeves klarar skivan", samt sex noveller för veckopressen. Hammars första översättning var "Som det anstår en Wooster" (som också publicerades som följetong i Vecko-Revyn, hos konkurrenten Åhlén & Åkerlund!) och hon kom att översätta inte mindre än 45 böcker, samt några noveller som enbart publicerades i pressen. I antologin "Bland lordar och drönare" (2011) återutgav Bengt Malmberg och jag bland annat novellöversättningar av Hammarling och Hammar som tidigare endast tryckts i gamla tidskrifter. De texter jag jämför är alltså:

Långnovellen "The Crime Wave at Blandings" (I bokform i Lord Emsworth and Others, 1937). Hammarlings översättning "Mästerskyttarna på Blandings" publicerades i tidskriften Vårt Hem nr 32 1937. (Den omtrycktes 2011 i antologin "Bland lordar och drönare".) Hammar gjorde sin översättning långt senare till Bonniers stora antologi "Alla tiders Wodehouse" 1950, med titeln "Våg av brottslighet på Blandings Castle".

Novellen "Bingo and the Peke Crisis" (I bokform i Eggs, Beans and Crumpets, 1940). Hammarlings översättning "Bingo och pekingseskrisen" publicerades i Vårt Hem, i nr 6, 1938. Hammar översatte också denna novell, med titeln "Bingo och pekingseskrisen" till antologin "Alla tiders Wodehouse" 1950.

Bonniers Georg Svensson var redaktör för Alla tiders Wodehouse och kände troligen inte till att hans tidigare medarbetare Hammarling redan hade översatt dessa två noveller. Vårt Hem

utgavs ju av konkurrenten Åhlén & Åkerlunds. Hammar fick i uppgift att översätta dem, liksom allt annat i den stora antologin.

Bengt Malmberg har skrivit en kort blänkare i Blandings Blandning med några observationer av Hammarlings och Hammars versioner av "The Crime Wave at Blandings". Bengt föredrog Hammarlings språkbehandling.

Jag har läst texterna en mening i taget, först Plums original i "Lord Emsworth & Others" resp. i "Eggs, Beans & Crumpets" och därefter motsvarande meningar i Hammarlings och Hammars tolkningar. Mina iakttagelser och en del reflektioner sammanställde jag till en exempelsamling (finns i bilagorna 1 resp 2, till denna studie). Därefter har jag gjort en liten analys av iakttagelserna som presenteras nedan tillsammans med ett urval av exempel från bilagorna för att illustrera.

De sidnummer som jag refererar till, hänför sig till "Lord Emsworth and Others" (Jenkins 1937, 1st ed), resp. "Eggs, Beans & Crumpets" (Jenkins 1940, 2nd printing).

Det finns faktiskt också en tredje översättning av "The Crime Wave at Blandings" till svenska, gjord av Birger Stolpe i boken "Lättsmält" som utkom på KF:s förlag 1950, dvs samma år som Bonniers antologi. Sannolikt kände de två förlagen inte till varandras planer. Jag har i denna studie inte alls tittat på Stolpes tolkning. Det kan tänkas att jag så småningom gör detta.

Den analys jag gjort är inte språk- eller litteraturvetenskaplig. Jag är inte lingvist, och mina synpunkter är amatörmässiga. Det är *mina åsikter* som Plumläsare och Plumälskare, och de baseras på *min* referensram. Min avsikt är inte att vara "akademisk" men jag vill ändå redovisa de textavsnitt, de ordval och formuleringar som jag grundar mina åsikter på, så att detta är transparent för andra intresserade (om det nu för tiden finns några sådana?). Läsaren må sedan ha synpunkter på om exemplen är representativa eller inte, och läsaren må också komma fram till andra åsikter från samma, exempel. Naturligtvis går det att också hitta exempel som stöd för andra åsikter, men mitt syfte har i alla fall inte varit att ta ställning och vara partisk. Det var snarare så att det jag fann gjorde mig förvånad. Nedan följer i alla fall vad jag funnit och mina slutsatser av detta.

Iakttagelser och kommentarer

Jag har läst PGW på svenska i bortåt 60 år, under en del perioder mer intensivt än under andra, och på engelska nästan lika länge. De flesta av Hammarlings och Hammars översatta böcker har jag läst ett flertal gånger. Denna läsning hade gett mig den intuitiva uppfattningen att Hammarling ofta höll sig lite striktare till PGW's originaltext, medan Hammar ofta tog sig lite större friheter, tog ut lite vidare svängar. Men jag hade uppfattat båda två som kongeniala tolkar av Plum.

Jag hade nog också förväntat mig att det ändå skulle vara större likheter mellan deras två tolkningar av samma text än vad det faktiskt visade sig vara. Och tvärt emot vad jag hade väntat mig så fann jag då jag studerade "The Crime Wave at Blandings" att Hammars tolkning är mer trogen mot ordval och stil i originalet, än Hammarlings. Detta var en fullständig överraskning för mig. Jag försökte analysera och fundera igenom varifrån jag fått dessa fördomar. Det jag kommit fram till är följande:

Den främsta orsaken till min tidigare oreflekterade uppfattning är antagligen att Hammar och Hammarling visade sig hantera ett speciellt översättarproblem på olika sätt. Det gäller en del *allusioner*.

I) Plum använde gärna allusioner *på bland annat gamla brittiska klassiker*, ibland öppna, men ofta dolda. Ibland roligt förvrängda, ibland roliga för att de av Plum placerats i ett helt ”gale” sammanhang. Hammarling och Hammar översatte allusioner som kan förväntas vara någorlunda begripliga för många svenskar, till exempel till Shakespeare, men den skillnad jag lade märke till avser allusioner till författare som är mer *okända* för många svenskar. Sådana allusioner behandlade de helt olika. Det förefaller mig att Hammarling ansåg att allusioner i allmänhet var ett relativt oväsentligt inslag i Plums författarstil, i varje fall för de svenska läsarna. Han valde då ofta att *utesluta* både meningar och stycken med sådana allusioner, inte bara dolda. Ibland översatte han dem ”rakt av” utan att låtsas om att det är en allusion. Hammar däremot verkade se allusionerna som en viktig del av Plums stil och *försökte översätta* dem. Men, också hon insåg att ibland var Plums allusioner ganska långt borta från den svenska läsekretsens referensram.

I stället för att, som Hammarling, utesluta allusioner till för oss svenskar mindre kända engelska klassiker så *bytte Hammar ut dem* mot allusioner till *svenska klassiker* som Esaias Tegnér, Verner von Heidenstam, Bengt Lidner, Johan Henric Kellgren, Erik Axel Karlfeldt men också modernare skribenter som Ulf Peder Olrog, Ernst Rolf, Alice Tegnér och Gullan Bornemark. Hon ”översatte” alltså inte orden i Plums citat, utan ”försvenskade” dem, *bytte ut ett citat från en brittisk författare mot ett från en svensk*. Jag kan tänka mig att en del inbitna anglofiler stör sig på sådana ”försvenskningar”. De svenska översättningarna blir kanske på något sätt mindre ”brittiska”? Eftersom miljön och hela kontexten har typiskt brittisk referensram, så stör det för min del inte alls att hon använder en svensk litterär referensram. Tvärtom ökar det möjligheten att förmedla det Plums skämt.

Hammarling höll sig striktare till det brittiska, men valde alltså att underlåta att översätta vissa citat/allusioner. Ibland uteslöt han en hel del text!! (I till exempel romanen ”Bill erövraren” utgör hans uteslutningar faktiskt mer än 2 % av originaltexten!! Det är *många* sidor sammanlagt.)

Vilket sätt att hantera problemet är mest ”troget” Plums original? Hammarling begick allt som oftast brottet mot troheten till Plum att utesluta text. Hammar bröt i stället mot troheten till Plum genom att ”försvenska” bland annat en hel del allusioner, och därmed avvika från det brittiska. Jag vill tillägga att Hammar i mitt tycke oftast lyckas hitta lysande svenska allusioner som ersättning för de brittiska. Ja, ibland är hennes svenska allusion roligare än Plums engelska. En läsare som ska uppfatta det roliga i en allusion måste förstås vara någorlunda bevandrad i äldre, i detta fall, svensk litteratur och känner igen dem. Plum avskydde fotnoter, och Hammar gav heller inga förklaringar till allusioner i fotnoter. Även om hon försvenskade så menar jag att hon var mycket duktig på att göra detta och samtidigt bibehålla Plums språkliga stil. Det är kanske till syvende och sist en smakfråga. Personligen ogillar jag ganska bestämt att översättare undanhåller textpartier från mig, skriver egna sammanfattningar och redigerar om textsjok. Hur Det jag tar del av är då ett ”surrogat” för författarens text, ger en förvrängd återgivning. Att överflytta referenser till en annan referensram, men välja dem så att de får liknande innebörd som i originaltexten är för mig att vara trogen författarens andemening om än inte mot ordalydelse.

II) Personligen uppskattar jag alla Plums *allusioner till Bibeln*. Här är problemet att de oftast är dolda och det krävs viss bekantskap med Bibeln av läsare (och givetvis översättare) för att identifiera en Bibelallusion. Gemene man har numera inte läst bibeln eller hört den läsas i nämnvärd omfattning. På denna punkt var Hammar klart överlägsen. Hammarling var kanske inte så Bibelsprängd och insåg allt som oftast inte att en lustig formulering av Plum är en Bibelallusion utan försökte tolka och översätta så rakt av som möjligt. Hammar var bättre på att upptäcka detta. Hon valde oftast att översätta allusionerna genom att använda formuleringar i den svenska Bibeln i 1917 års översättning. Svenska Bibelläsare får chansen att känna igen

allusionen, men naturligtvis innebär också detta en viss "försvenskning" av texten. För mig är "försvenskning" genom citat ut den svenska Bibeln att vara trogen mot Plums intention när han använde Bibeln som grund för sitt skämt.

III) En ytterligare orsak är sannolikt att Hammar skickligt bytte ut engelska idiomatiska uttryck mot svenska. Jag behöver bara nämna "så vill jag vara skapt som en nors". Sådana typiskt "svenska" idiom bidrar till att Hammars böcker känns ännu lite mer "försvenskade", även om jag och många andra numera förknippar uttrycket främst med Plum! För mig är inte denna "försvenskning" en negativ avvikelse. Plum ville roa läsarna och om Hammar lyckas roa hans svenska läsare genom "försvenskningar", som är i *Plums stil*, så är översättningen trogen Plums "andemening". Jag kan dock medge att hon ibland kanske avlägsnade sig lite väl långt från det engelska originalet i sin försvenskning, tog ut svängarna så mycket att det någon gång blev oklart vad som är Wodehouse och vad som är Hammar. Hon hittade till exempel på egna skämt med överförda epitet. Plum använde ofta sådana, och Hammar lade ibland in egenkonstruerade överförda epitet, också där Plum inte gjort detta. Ett antal exempel finns i "Varför läsa Plum på svenska om man är fena på engelska?" på denna hemsida.

Jag skulle tro att det var sådana "försvenskningar" som hade gett mig känslan av att Hammarlings böcker kändes kanske lite närmare originaltexten, att Hammarling kändes en aning mer "brittisk". När jag läste översättningarna av "The Crime Wave at Blandings" så fick jag upp ögonen för att Hammarling i stället för att "försvenska" valt att utesluta textpartier. Detta hade jag inte lagt märke till tidigare. Jag hade visserligen läst de böcker han översatt på både engelska och svenska flera gånger, men ofta med flera års mellanrum och aldrig läst dem på båda språken parallellt. När jag gjorde detta gjorde jag nya upptäckter!

The Crime Wave at Blandings

I analysen har jag jämfört översättningarna med varandra och med originalet ur några olika aspekter som framgår av de rubriker jag använt:

- Avsnitt som saknas
- Ålderdomliga ord och ordformer
- Ordval och formuleringar
- Följsamhet mot originalets språkliga stil
- Tolkning av uttryck, idiomatiska och andra
- Hantering av allusioner, öppna och dolda
- Ordlekar, överförda epitet

Samma rubriker/analys används sedan också vid den följande genomgången (sid 13 ff) av "Bingo and the Peke Crisis".

Översättningarna tillkom i helt olika sammanhang, vilket kan ha haft betydelse för eventuella skillnader. Hammars översättning tillkom 13 år senare än Hammarlings. Den senare gjorde sin översättning för läsarna av veckotidningen Vårt Hem, och gjorde den ganska snart efter det att originalet publicerats på engelska första gången. Detta var den tid då Plum slog igenom på allvar i Sverige och noveller i veckopressen hade säkerligen en stor roll i detta. Han fick troligen ganska kort tid på sig för översättandet. Hammar gjorde sin översättning med ett dussin egna översättningar av Plumböcker i ryggen. Den skulle ingå i en stor ny antologi, "Alla tiders Wodehouse", över Wodehouse, som då blivit mycket populär och välkänd i Sverige. Bonniers Georg Svensson var redaktör. Antagligen fick hon den tid hon behövde för sitt jobb.

Först några summerande synpunkter.

- Det visade sig att Hammars tolkning innehåller *hela* originalet, medan det finns både stycken, meningar och enstaka formuleringar som saknas i Hammarlings.
- Hammarlings språk är lite mer gammaldags, är inte en fullt lika ledig svenska som Hammars. Han använder ibland i denna novell ålderdomliga ordformer, till exempel verb i pluralform. Hans språk känns då för mig mer ålderdomligt än Wodehouse's eget. Jag upptäckte senare att han i andra översättningar undviker pluralformerna, men i denna novell använder han dem, av okänd anledning.
- Hammar följer skiftningar i Wodehouse's stil lite känsligare, inte minst är hennes version av *talspråket i dialogerna* ledigare och, som jag uppfattar det, närmare originalet.
- Det förekommer inte så många överförda epitet och andra ordlekar i denna novell. Sådana roligheter är annars typiska för Wodehouse's stil. Det fåtal som finns i novellen tycker jag nog Hammar lyckas överföra bättre till svenska.
- Det finns också ovanligt få allusioner i denna novell för att vara Plum, och därför bara ett fåtal tillfällen att jämföra hur de två hanterar detta besvärliga kapitel. Ett litet plus för Hammar.

I mitt tycke är "The Crime Wave at Blandings" en av Hammarlings svagare Wodehousetolkningar. Jag funnit brister också i andra noveller, liksom i ett par av böckerna, men han har också gjort lysande jobb, speciellt i några av böckerna. Och Hammarling står också för en del kongeniala formuleringar. Han fångar oftast Plums ton på ett utmärkt sätt, men hans gloria för mig hamnat lite på sniskan, och det beror främst på upptäckten att han emellanåt underlät att översätta en hel del text.

I denna studie ägnar jag mig bara åt de två noveller som både Hammarling och Hammar har översatt, men jag arbetade med alla tre studierna parallellt så i vissa kommentarer tar jag ibland in erfarenheter från de studier av Hammarlings andra översättningar som redovisas i Hammarling studie 2, resp. 3. Studie 2 ägnas åt samtliga hans novellöversättningar i Vårt Hem, och studie 3 ägnas åt hans sex översättningar av böcker. Sedan har jag också skrivit en introduktion/sammanfattning till alla tre studierna.

(Det skulle vara intressant att jämföra till exempel Hammarlings och Hammars böcker om Jeeves och Wooster, även om de översatt olika böcker. Speciellt skulle det vara intressant att jämföra hur de två hanterar att överföra Bertie Woosters språk, med sin blandning av högtravande formuleringar och slang, resp. Jeeves språk, med omsorgsfullt ordval, till svenska. Får se om jag hugger de kvarvarande tänderna i detta någon gång i framtiden.)

Då jag upptäckte nerkortningarna i Hammarlings Mästerskyttarna på Blandings jämfört med engelska originalet i boken "Lord Emsworth & Others" var min första tanke att Hammarling kanske använt ett annat original, från en tidskrift, som var nerkortat? Novellen trycktes först i USA i Saturday Evening Post, i oktober 1936. I England trycktes den i Strand Magazine, januari 1937 och 2 månader senare, i mars 1937, utkom boken "Lord Emsworth & Others". Hammarlings översättning publicerades redan sommaren samma år. Det är inte ovanligt att olika tidskriftsversioner av Plums noveller skiljer sig från varandra liksom från senare bokversioner. Ibland har redaktörer kortat ner dem på grund av brist på spaltutrymme, ibland har Plum omarbetat dem själv. Därför kollade jag versionerna i både Strand och i Sat. Eve. Post. Dessa är, med ett par små undantag, helt identiska med varandra och med versionen i boken, det vill säga, de utelämnade partierna finns med både i tidskrifterna och i boken, (med undantag för en enda kort mening). De uteslutna textavsnitten kan därför inte bero på vilket original han utgick ifrån. *Det är medvetna uteslutningar som rimligen har gjorts av Hammarling själv.* Möjligen uppmanad därtill av en redaktör på Vårt Hem. (Det undantag jag nyss nämnde kan

tyda på att Hammarling använde novellen i Strand som sitt original, men, som sagt, i stort sett är de tre engelskspråkiga novellversionerna identiska.)

Jag upptäckt senare att Hammarling kortat ner även i andra översättningar. Han översatte som sagt också fem andra noveller för Vårt Hem. Även i dessa noveller är en del meningar strukna. Genomgången finns presenterad i "Hammarlings tolkningar av Wodehousenoveller". Mängden struken text varierar från novell till novell.

Om man tittar på *vad* som är struket, på *innehållet* i strukna partier, så kan jag urskilja ett mönster, som jag första gången såg i "Mästerskyttarna på Blandings". Vissa typer av innehåll återkommer ofta i strukna avsnitten:

- meningar som innehåller *referenser till specifika företeelser i det brittiska samhället*, som är svåröversatta till svenska,

- *allusioner*, till *klassiker*, brittiska och andra, och inte minst till *Bibeln*.

En hypotes skulle kunna vara att strykningarna i dessa noveller av kanske berodde på att man i litterära kretsar inte tog publicering i veckopress särskilt allvarligt. Underhållningsvärdet prioriterades. I så fall borde det väl inte finnas strykningar i de böcker han översatte? Men, min senare studie "Hammarlings översättningar av sex Wodehouseböcker" skulle visa att han också uteslöt en hel del text också i vissa böcker, så hypotesen kan förkastas. Det handlar nog mer om Hammarlings egna värderingar, hans uppfattning om vad som är mer och mindre viktigt i Plums berättarstil och kanske om vad som han trodde "går hem och inte går hem" i stugorna i Sverige?

Avsnitt som saknas

Som jag motiverat ovan så finner jag det alltså troligt att Hammarling själv svarat för de flesta nedkortningarna i "Mästerskyttarna på Blandings", kanske alla. Det är en hel del som uteslutits (se bilaga 1). Här följer några exempel på olika typer av stycken i originalet som Hammarling uteslöt i sin översättning:

* *On one of his rare visits to London he had once heard an extraordinarily vivid phrase which had made a deep impression upon him. He had been taking his after-luncheon-coffee at the Senior Conservative Club and some fellows in an adjoining nest of arm-chairs had started a political discussion, and one of them had said about something or other, that mark his words, it was the "thin end of the wedge." He recognized what was happening now as the thin end of a wedge. (p 16) Ett idiomatiskt uttryck*, utan direkt svensk motsvarighet.

* *George Abercrombie might enjoy chatting with this girl. So might Herbert, Lord Roegate. But he wanted solitude. In the course of the afternoon he had had so much female society thrust upon him that if Helen of Troy had appeared in the doorway of the writing room and yoo-hooed at him, he would merely have accelerated his pace. (p 48)*

Hammarling sammanfattade: *Det fanns unga män, som måhända kunde finna ett nöje i att samtala med den unga damen, men lord Emsworth gjorde det inte. Han hade haft nog av kvinnligt sällskap.* Han översatte alltså inte hela stycket, utan gjorde en sammanfattning av det och utelämnade den klassiska allusionen på sköna Helena. Hammar översatte hela stycket.

* *There was urgent appeal in the ninth Earl's voice. It was not often that he wanted Rupert Baxter to stop and talk to him, but he was most earnestly desirous of detaining him now. He wished to soothe, to apologize, to explain. He was even prepared, should it be necessary, to offer the man his old post of private secretary as the price of silence. (p 54)*

Gillade Hammarling inte skildringen av lordens själsnöd och svaghet? Ansåg han beskrivningen onödig? Inte rolig?

* *Oh, says the poet, what a tangled web we weave when first we practice to deceive. (p 58)*
Klassisk allusion som Hammarling uteslöt. Det är ett citat från Sir Walter Scotts diktepos Marmion. Hammar översatte det (troligen själv): *Ack, säger skalden, vilken trasslig väv vi laga När först vi börja att bedraga. Inte illa alls!*

Ålderdomliga ord och ordformer

Publicering med en veckotidnings läsekrets i åtanke, borde kanske medföra att Hammarling använde ett enklare språk och undvek gammaldags och mer skriftspråkslika ordval och formuleringar. Men i denna novell finns det en hel del exempel på att ålderdomligt språk, ja, som jag upplever det, ibland ålderdomligare än Plums original. Detta är lite märkligt för jag upplever att Hammarlings språk i romanen "Psmith ordnar saken", som han översatte tre år tidigare, *inte* är lika gammaldags! Ett exempel på detta är verb i pluralform. Hammarling arbetade som för DN. DN övergav pluralformerna först en bit in på 40-talet så det var kanske en vanesak att använda pluralformer? Men i hans översättning av "Psmith ordnar saken" så använde han *inte* pluralformer, vilket måste vara medvetet, medan de förekommer många gånger i denna senare översatta novell! I Vårt Hem fick han kanske inte alls det professionella stödet med språkgranskning av en skicklig redaktör som han fick hos Georg Svensson på Bonniers? En annan orsak kan vara att översättningen kanske tillkom under stark tidspress så "rutinen" ibland tog över?

Några exempel, med ålderdomliga ord/ordformer understrukna.

* *Men läsarna av kriminallitteraturens alster äro ett otåligt släkte. (p 9)*

* *Vilka personer voro inblandade? Flöt blod, och i så fall huru mycket? (p 9)*

* *"Skall jag vara vad?" (p 20)*

* *"Först börjar morbror prata smörja..." (p 28)* Hammarling låter Jane använda "morbror" som tilltal, vilket låter föråldrat. Originalen har "you", inte "uncle" och Hammar använder "du".

* *"Eh?"* är lordens favorittytrande då han är förvirrad. Hammarlings *"Vad för slag?"* känns nästan 1800-tal. Hammar använder helt enkelt *"Åh?"*

* *Troligen en god stund, ty skuggorna ute på terrassen...* (p 40). Hammar använder i stället orden "bra" och "för".

* *... de brunno som en drakes ögon (p 53)*

* *Girls say such dashed silly things. (p 56)* Hammarling: *Flickor prata så mycket.* Hammar skrev däremot: *Flickor pratar en sån massa dumheter.* Hennes ordform "sån" framhäver talspråket i repliken i originalet.

* *"What! Did you get Baxter in the seat of the trousers?" (p 35)*

Hammarling: *"Vad? Knäppte du Baxter när han stod och knöt skobandet, vad?"*

Hammar: *"Va! Träffade du Baxter i byxbaken?"*

"Vad?" var knappast talspråk på 30-talet? Varför övergav Hammarling att skottet tog i akterspeglarna? Lorden använder talspråk i originalet. Däremot passar verbet "knäppte" bra.

Ordval och formuleringar (Jag förkortar Hammarling och Hammar med H-g resp. H-r)

Några exempel:

* *which Lawlessness reared its ugly head (p 9)*

H-r: *Laglösheten stack upp sitt fula huvud.*

H-g: *laglöshetens hydra reste sitt huvud*

H-g's hydra faller i god jord på mina läppar. Det blir utsökt kul just för hydrans "huvud" i singularis.

* "She kept saying they were engaged. And he hasn't a penny. Nor prospects. Nor, so I gathered from Jane, a position." (p 20)

H-g: *"Hon ville till och med låtsas att hon var förlovad med honom. Och han har ju inte ett öre. Och inga förväntningar om någonting heller. Och inte, efter vad jag har förstått någon som helst ställning."*

H-r: *"Hon envisas med att påstå att de är förlovade. Han har inte en penny. Och inga framtidsutsikter. Ja, såvitt jag förstått inte ens något arbete."*

H-r bytte tempus i första satsen: "är" i stället för "were". H-g behöll Connies tempus, men är "låtsas" bra ordval för "kept saying"? Ordet "prospects" avser klart finansiella förväntningar, inte bara H-r's framtidsutsikter i allmänhet. Engelskans "position" är dubbeltydigt och kan betyda både "social ställning", och "anställning /arbete". Dubbeltydigheten är svåröversatt!

* "I never would have believed that you could have been such a blighter." (p 24)

H-g: *"Jag kunde aldrig ha trott att morbror var en sådan lumpsäck."*

H-r: *"Jag trodde verkligen inte att du var en sån inpiskad skurk."*

Verbet "blight" betyder ju förstöra, ödelägga, lägga i ruiner. H-g använder "lumpsäck" som epitet. Ordet saknas i både SAOL och SAOB. Jag hittar bara någon enda användning av ordet som epitet (ungefär "usling") och då är det exempel från 1800-talet. Klart gammaldags!

* ... had just started to savour once more the perfect prose of that chapter about swill and bran-mash... (p 29)

H-g: *... och hade just än en gång försjunkit i kapitlet om skolor och kli...*

H-r: *... och hade just börjat njuta av den färgstarka prosan i kapitlet om kli, skolor och sådor...*

H-g's "Försjunkit" saknar musten i originalets "savour". Han "avnjöt"! Och vart tog "the perfect prose" vägen? H-r träffade bättre Plums ton.

* For, as he spoke, Rupert Baxter appeared in the doorway, and he shrank back in his chair like some Big Shot cornered by G-men. (p 42)

H-g: *Ty i detta ögonblick visade sig Rupert Baxter i dörröppningen, och han sjönk tillbaka i sin stol som om han själv fått ett skott i pannan.*

H-r: *Ty ännu medan han talade hade Rupert Baxter uppenbarat sig i dörren, och lord Emsworth sjönk ihop i sin stol likt en förhärdad gangster som omringats av poliser.*

H-g formulerade om sista satsen och bytte till en i min smak mindre rolig liknelse. H-r ligger klart närmare originalet. "Big Shot" betyder storpamp (eller med ett modernare ord: höjdare) och begreppet G-men blev på denna tid, via deckare och biofilmer, allmänt känt som FBI-agenter, till exempel korruptionsutredare. H-r är närmare originalet.

Följsamhet mot originalets språkliga stil

Hammarlings mer gammaldags svenska har jag redan gett exempel på ovan. Plum använde medvetet stilbrott för att roa och blandade högravande engelska med talspråk och slang. Han sköt emellanåt in arkaiska ord och uttryck som ett stilmedel. Naturligtvis är det önskvärt att sådana stilbrott om möjligt kan behållas även i den svenska översättningen.

De uttryckssätt som PGW använde som berättare i denna novell använde är ganska talspråksaktigt. Ibland använde han slang och jargong, inte minst i repliker av de yngre, som George och Jane. Beach däremot uttrycker sig mer högravande, som det anstår hans värdighet. Lord Emsworth använder ett mer vardagligt språk än vad lady Constance gör. Hur lyckas översättarna att återge detta?

Några exempel:

* Beach, vars majestätiska värdighet just beskrivits i meningen innan, säger:

"Her ladyship instructed me to convey it to your lordship – I gathered for safe keeping, m'lord. The weapon was until recently the property of Master George." Och strax därefter skrev Plum: "Her ladyship did not confide in me on that point, m'lord. I was merely instructed to convey the weapon to your lordship." (p 31-32)

H-g: *"Lady Constance beordrade mig att överlämna vapnet – för att det skulle vara i säkert förvar, efter vad jag förstod. Det har tillhört herr George." resp. "Det anförtrodde mig lady Constance ingenting om. Jag fick endast order att överlämna vapnet."*

H-r: *"Hennes nåd instruerade mig att överbringa densamma till ers nåd – såvitt jag förstod av säkerhetsskäl. Vapnet tillhörde till för kort tid sedan unge master George." resp. "Hennes nåd delgav mig inte sina skäl härför, ers nåd. Jag beordrades endast att överantvarna vapnet åt ers nåd."*

Hammarlings tolkning är bra, men varför utelämnade han "your lordship"? Hammar lyckades ännu bättre fånga tonen till exempel med "ers nåd". Ord som "överbringa", "härför", "endast" och "överantvarna" blir sublimes i munnen på Beach!

* En dialog mellan Lord Emsworth och Jane:

"Assert myself?"

"You know what I mean. Get tough. When Aunt Constance comes trying to bully you, stick your elbows out and put your head on one side and talk back at her out of the corner of your mouth."

"But what shall I say?"

"Good heavens, there are a hundred things you can say. 'Oh, yeah?' 'Is zat so?' 'Hey, just a minute,' 'Listen, baby,' 'Scram'..."

"Scram?"

"It means 'Get the hell outa here.'"

"But I can't tell Connie to get the hell outa here."

"Why not? Aren't you master in your own house?" (p 61)

H-g: *"Hävda mig?"*

"Morbror förstår. Morbror måste vara hård. Sätt ut armbågarna, när tant Constance kommer och försöker tyrannisera morbror, och be henne gå hem och ta något gammalt på sig."

"Ta något gammalt på sig? Nej Constance skulle bara undra vad jag menade."

"Är inte morbror herre i sitt eget hus?"

H-r: *"Slå näven i bordet? Hur menar du?"*

"Du vet mycket väl vad jag menar. Du måste bita ifrån dig. När moster Constance kommer och försöker mopsa sig, så sätter du bara ut armbågarna och vänder bort huvudet och talar till henne ur mungipan."

"Ja, men vad ska jag säga?"

"Herregud, det finns tusentals saker du kan säga. 'Än sen då?' och 'Angåre dej va?' och 'Passarej sötnos' och 'stick och beknarej...'"

"Beknarej?"

"Det betyder 'Dra åt helvete.'"

"Ja, men jag kan inte be Connie att dra åt helvete."

"Varför inte? Är du inte herre i ditt eget hus?"

En kul dialog där Jane använder slang, schabloner och jargong från gamla gangsterfilmer. Man riktigt ser till exempel Spencer Tracy framför sig. Tilltalet "morbror" har jag kommenterat ovan. I H-g:s text är replikerna med alla slangorden utelämnade. "Hävda sig" är helt enligt ordboken, men mer ålderdomligt än H-r:s "slå näven i bordet" passar bättre i Janes mun liksom "mopsa sig" känns mer Jane för "bully" än "tyrannisera". "Ta något gammalt på sig" känns också ålderdomligt jämfört med slangorden. Allusionen på gangsterfilmer har H-g inte ens

försökt fånga. Jag tycker att H-r lyckats mycket bra att hitta svenska motsvarigheter till Janes jargong i originalet, kanske med undantag för ordet ”becknarej”. ”Beckna” betyder ju sälja, kränga eller långa? Jag vet att uttrycket är ”eken-slang”, men tydligen inte så välkänt eftersom den reflexiva formen ”becknarej” eller ”beckna dig” inte finns till exempel i Slangopedia.

* Not a dashed step. You hear me? Let him scam! (p 73)

H-g: *Inte ett steg, hör du!*

H-r: *Inte ett enda förbannat steg. Hör du mig? Låt honom sticka och beckna sej.*

Det är lord Emsworth som nu vågar ta sig ton mot Connie, i talspråk. Han har uppenbart snappat upp slangordet ”scam” från Jane. (Se exempel från sid 61 ovan.) H-r har observerat detta och återanvänt slanguttrycket. H-g’s lord är klart mer högtravande än originalet.

* Beach talar till lord Emsworth: I see that Mr Baxter has not yet informed you, m’lord. I assumed that he would have done so before this. But it is a mere matter of time, I fear, before he makes his report. (p 75)

H-g: *Jag förstår att herr Baxter ännu inte rapporterat saken. Jag förmodade att han hade gjort det redan. Det kan endast vara en tidsfråga, när det sker.*

H-r: *Jag märker att mr Baxter ännu inte har gjort ers nåd underrättad. Jag utgick ifrån att han ofördröjligen skulle göra så. Dock fruktar jag att det endast är en tidsfråga innan han avlägger rapport.*

H-r följde stilen bättre och lät butlern formulera sig med betydligt större värdighet.

* You mean the chap’s out of a job? (p 14)

H-g: *Du menar att karlen är utan plats?*

H-r: *Du menar inte att karln är arbetslös?*

H-r’s tolkning ligger närmare originalets ton.

Tolkning av uttryck, idiomatiska och andra

Jag har tidigare observerat att Hammar i sina tolkningar av Plums böcker ofta försökte ersätta engelska idiomatiska uttryck med svenska, med så liknande innebörd som möjligt. Detta är en punkt där jag gärna vill jämföra Hammarling och Hammar. Jag tar först upp några ord utrop.

Några exempel:

* *What? H-g: Vad för slag? H-r: Va?*

* *Bless my soul! H-g: Vad nu? Vad nu? Kära nån! H-r: Herre du min skapare!*

Att säga att dessa utrop hos H-g känns urvattnade är ett understatement.

* *Put your foot down H-g: Säga ifrån H-r: Ta i med hårdhandskarna* Även här låter H-g tam. Detta bildliga uttryck finns ju på svenska. Varför har ingen av de två satt ner foten?

* *The thin end of the wedge* Ordet ”wedge” har här inget med golfklubbor att göra, utan syftar på en ”kil”, tunn i ena änden men som kan ge stor effekt om den drivs in. Plum använde ett gammalt idiomatiskt uttryck för någonting som “is not important by itself but will have serious, usually bad, effects in the future” (Open dictionary).

H-g har helt sonika hoppat över uttrycket.

H-r: *Nu är det kokta fläsket stekt* dvs hon ersatte det med ett svenskt idiomatiskt uttryck. Det är kul men fångar, i mitt tycke, inte riktigt innebörden hos originalet. Ett tänkbart uttryck skulle kunna vara ”man hamnar på ett sluttande plan”, men detta är ju inte en särskilt rolig formulering.

* *Now he was going to blow the gaff*

”Blow the gaff” är ett slanguttryck för att skvallra. H-g utelämnade uttrycket.

H-r: *Och nu tänkte han ta kortet från munnen och lägga det på bordet.*

H-r kombinerade på ett roligt sätt de två uttrycken ”ta bladet från munnen” och ”lägga korten på bordet”. En kul kombination som inte finns hos Plum, men är i hans anda. Han använde själv samma ”knep” att kombinera två olika uttryck, vid andra tillfällen.

Hantering av allusioner, öppna och dolda

Plum brukade krydda sina texter med att rikligt alludera till exempel på Bibeln, Shakespeare, Tennyson och andra klassiska författare. I denna novell är han ovanligt sparsam med denna krydda. Hur allusioner, speciellt dolda sådana, fungerar beror på läsarens referensram. De läsare som känner igen allusionen får en rolighet som bonus.

Allusionen på gangsterfilmer har redan berörts (sid 8). Plums allusioner till gamla engelska författare kan vara svåra att uppmärksamma för läsare med en svensk referensram. Därför byter Hammar i sina böcker ibland ut dem mot svenska som är så likvärdiga i innebörden som möjligt. Detta har jag inte funnit hos Hammarling. Exempel på friheter som Hammar tar sig finns i ”Varför läsa Plum på svenska om man är fena på engelska?”

Några exempel:

* Plum refererar till *Hollywood yes-men*. (p10) Vad sådana har för uppgift berättade Plum om i novellen ”The Nodder”, vilken varken H-g eller H-r översatte.

H-g släppte kopplingen till Hollywood och skrev: *professionella jasägare*.

H-r behöll Plums uttryck: *Hollywoods ja-sägare*. Jag tror att Plum medvetet gjorde denna allusion till sina egna tidigare texter. Undrar om det inte varit bättre att behålla det engelska ordet?

* ... *he had caused his late employee to skip like the high hills that...* (p 40) Här dyker en dold allusion till Bibeln upp, en som Plums ofta använder. Referensen avser Psalm 114: ”*The mountains skipped like rams, and the little hills like lambs.*” (King James version). 1917 års svenska Bibel: ”*Bergen hoppade såsom vädurar, höjderna såsom lamm.*” Oftast använder Plum uttrycket i enlighet med Bibeln, som en liknelse för att illustrera glädje, men just här har skuttandet ett skott i baken som orsak, vilket gör allusionen extra rolig.

H-g: ... *att han hade fått sin förre sekreterare att hoppa över små hus, som...*

H-r: ... *att han fått sin forne sekreterare att skutta som en känguru som...*

Till min besvikelse har alltså ingen av de två fått med allusionen utan använt andra liknelser, som i och för sig är kul.

* ”*Oh, yes you can, old Sure-shot,*” said Jane and lord Emsworth found that he could. *Lite senare: “Two-gun Thomas, the Marksman of the Prairie – He never misses ...”* (p 48-49)

”Old Sureshot”, var en gestalt i Westernromaner av Karl May. Den välkända prickskytten Annie Oakley kallades också ”Little Sureshot”. Ev. förlaga till ”Two-gun Thomas” är okänd för mig. Jane placerar in sin morbror Clarence i en rad med prickskyttar från vilda västern.

H-g: ”*Jo då, gamle Örnöga där!*” sade Jane och lord Emsworth fann plötsligt att han hade tid. resp. ”*Mästerskytten på Blandings, den gamle viltödaren...*”

H-r: ”*Joho då, det har du visst det, kära gamla Vilhelm Tell*”, sade Jane, och lord Emsworth upptäckte att han hade tid resp. ”*Revolver-Clarence, Präriens Prickskytt, Mannen som aldrig missar...*”

H-g behöll allusionen till vilda västern med namnet ”Örnöga”, en gestalt i gamla indianböcker av Mayne Reid. Jag kände inte till denna westernfigur, men alla som läst indianböcker hör på ordet att det är en allusion på västern. Jfr mer kända ”Falköga” hos J. F. Cooper. I andra citatet låter han Jane bli mer personlig mot sin morbror och släpper västern.

H-r bytte helt sonika ut den första västernallusionen mot den välkände schweiziske armborstskytten. Plums bok ”William Tell told again”, har inte översatts till svenska, så H-r kan knappast

ha alluderat på den. I andra citatet lät också hon Jane bli mer personlig, men lade här till en tydlig allusion på västern. I detta exempel ligger nog H-g närmare originalet.

* Oh, says the poet, what a tangled web we weave when first we practice to deceive. (p 58)
”The poet” är Sir Walter Scott och källan hans diktepos Marmion.

H-g hoppar över detta ordagranna citat från Scott. Varför?

H-r: *Ack, säger skalden, vilken trasslig väv vi laga När först vi börja att bedraga.*

Vad jag vet finns Marmion inte översatt till svenska så jag antar att H-r själv översatt citatet, och detta med den äran. Här passar pluralformerna av verben bra!

* The man had seemed to accept the olive branch. (p 60)

H-g: *Mannen hade tyckts beredd att acceptera olivgrenen.*

H-r: *Det hade verkat som om mannen hade tagit emot olivkvisten.*

En duva med en olivkvist är en välkänd symbol för fred, hämtad från Bibelns berättelse om Noa och syndafloden. Att överrätta en olivkvist är alltså en symbolisk fredstrevare. En hel gren? Jag tolkar H-g's ordval som att fredstrevaren (att erbjuda Baxter att återfå sekreterarjobbet) inte bara var en *liten* trevare från lord Emsworth. Det var en ren kapitulation, inte bara en kvist utan en hel gren. Det blir en kul överdrift.

* Can't even hit a sitting butler at six feet (p 77)

H-g: *Kan inte träffa en stor tjock karl på fem meter!*

H-r: *Och så kan hon inte ens träffa en sittande hovmästare på två meters håll!*

Plum alluderar på att skjuta på ”a sitting duck” vilket ansågs osportsligt, ja omoraliskt. Ge sig på ett oskyddat värmlöst offer. H-g tar bara fasta på den usla pricksäkerheten och tar inte tillvara allusionen vilket däremot H-r gör.

Ordlekar, överförda epitet

Plum använde ofta språkliga knep för att roa läsaren. Hammar hittade dessutom på egna ordlekar och överförda epitet som inte finns hos Plum. Andra exempel finns ”Varför läsa Plum på svenska om man är fena på engelska?”. Liksom Plum var ovanligt sparsam med allusioner i denna novell, var han också ovanligt sparsam med ordlekar och överförda epitet. Någon riktig möjlighet att jämföra hur Hammarling och Hammar hanterar sådana går inte att göra.

Några exempel

* ... and possibly do a bit of snailing. (p 11) Här leker Plum med språket och konstruerar ett nytt engelskt ord. ”Do a bit of snailing” är ju mycket roligare än ”pick some snails”.

H-g: *...möjligen plocka en och annan snigel.*

H-r: *... och kanske också plocka en och annan snigel.*

Båda följer förstås precis vad Plum menade, men ingen lyckas överföra ordleken ”snailing” till svenska. Att ”snigla” är knappast användbart för det tolkar man snarast som att ”röra sig mycket långsamt”. Kanske man kunde översätta ” ut och avsnigla lite i trädgården”? Eller möjligen göra en omskrivning, till exempel ”...gå på storviltjakt efter sniglar”?

* Now he was going to blow the gaff (p 61)

H-g har tyvärr utelämnat uttrycket.

H-r: *Och nu tänkte han ta kortet från munnen och lägga det på bordet.*

”Blow the gaff” är ett slanguttryck för skvallra. H-r kombinerar de två talesätten ”att ta bladet från munnen” resp. ”att lägga korten på bordet” till en kul kombination, som inte finns hos Plum, men är helt i hans stil.

* A sigh shook the butler's massive frame. (p 75)

H-g: *En suck bröt fram över Beachs läppar.* Han reducerade ”massive frame” till läpparna.

H-r har hittat på en egen ordlek: *En suck genomlopp hovmästarens massiva kroppshyddda*. En kul imperfektumform av ”genomlöpa”. Det finns ingen ordlek i originalet, men det är i stil med Plums egna ordlekar.

På sid 17 – 31 finns Bilaga 1) med samtliga observationer och noteringar till denna novell.

Bingo and the Peke Crisis

Observationerna av vilka skillnader det fanns mellan Hammarlings och Hammars tolkning av ”The Crime Wave at Blandings” förstärktes av observationerna i denna novell. Även i denna novell så noterar jag att Hammar följde originalet trognare än Hammarling. Som sagt i inledningen, hade jag inte väntat mig detta. I denna novell uppfattar jag dock inte Hammarlings språk som lika ålderdomligt som här och var i ”The Crime Wave at Blandings”.

Avsnitt som saknas

Hammarling har också i denna översättning uteslutit en del textpartier och några gånger ersatt originaltext med en egen sammanfattning. Här är ett par exempel på vad som uteslutits. (Hämtade från Bilaga 2)

** Once, he tells me, in the days of his boyhood, while enjoying a game of football at school, he was compelled in pursuance of his duties to fall on the ball and immediately afterwards became the base of a sort of pyramid consisting of himself and eight beefy members of the opposing team with sharp elbows and cleated boots. Even after all these years, he says, he can still recall the sense of buoyancy and relief when this mass of humanity eventually removed itself from the small of his back. He was feeling the same relief and buoyancy now. (p 65)*

** Bingo, like Jonah, is one of those fellows, who always come up smiling. You may crush him to earth, but he will rise again. Resilient is, I believe, the word. (p 65)*

** It seemed to him, recalling that meeting, that Purkiss had had the appearance of an austere sort of bird, with that cold, distant look in his eyes which he, Bingo, had so often seen in those of his bookie when he was trying to get him to let the settlement stand over till a week from Wednesday. (p 68)*

Ålderdomliga ord och ordformer

I denna novell använde han inga pluralformer av verb. Enstaka ålderdomliga ord som sticker ut: eljest och ehuru.

Ordval och formuleringar (Jag förkortar Hammarling och Hammar med H-g resp H-r)

För det mesta finner jag att Hammar funnit formuleringar som bättre stämmer överens med Plums egna.

Några exempel:

** ”...still about six parasangs from getting the gist.” (p 44)*

H-g: “... alltjämt svävande i ovisshetens avgrunder”

H-r: ”... alltjämt omkring sex ryska verst från förståelse.”

Parasang är ett gammalt persiskt längdmått. Plum valde säkerligen ordet bara för att han gillade klangen i det. Det låter roligare än "miles". H-g gjorde en inte helt träffsäker omskrivning, medan H-r bytte ordet mot den ryska motsvarigheten. Det ryska ordet är klart mer bekant i Sverige och ger också en kul effekt på samma sätt som originalet, när ett "vilt främmande" mått används i denna engelska miljö.

* "I can," said Bingo. "And not only there, but there with my hair in a braid." (p 46)

H-g: *"Ge dit sjutton på det," sade Bingo.*

H-r: *"Det kan jag", sade Bingo. "Med håret vattkammat och flätat."*

Plum använde ofta uttrycket i andra meningen, (Se artikeln "With his hair in a braid" Om mödorna att översätta ett av Wodehouse's favorituttryck" på denna hemsida). H-g struntade helt sonika i att försöka översätta uttrycket! H-r valde det uttryck som hon oftast använde.

* ... beatles tried to muscle in ... (p 57)

H-g: ... *skalbaggarna försökte tränga sig in...*

H-r: ... *skalbaggar försökte armbåga sig in...*

Nog är H-r närmare Plums skämtsamma formulering, även om H-g's formulering sakligt sett inte är fel?

* ... the adhesive animal (p 66)

H-g: ...*det trogna djuret*

H-r: ... *det lilla häftplåstret*

Åter finner jag att Hammar träffade Plums egen ton lite bättre.

Följsamhet mot originalets språkliga stil

* A bean ... a crumpet... one of the Eggs. (p 43)

H-g: *En yngling ... en ung herre... en av killarna.*

H-r: *En småfranska ... en Giffel... ett av Äggen.*

H-r behöll Plums sätt att beskriva drönare som till exempel eggs, beans och crumpets, vilket H-g inte gjorde.

* Bingo clicked his tongue. (p 70)

H-g: *Bingo skakade på huvudet.*

H-r: *Bingo smällde med tungan.*

* ... and finds no Peke to call her Mother? (p 70)

H-g: ... *ingen liten pekingsare som springer henne till mötes?*

H-r: ... *inte finner någon pekingseser som kan kalla henne mamma?*

Ovanstående är ett par små exempel på hur Hammarling var mindre trogen originalet.

* ... for it is under cover of night that these delicate operations are best performed. But at this season of the year, what with summertime and all that, darkness fell so dashed late, and he was all keyed up for rapid action. (p 64)

H-g: *Men det var på sommaren och blev mörkt så sent och han var otålig att få ett slut på saken.*

H-r: ... *ty dylika ömtåliga operationer utförs alltid bäst i skydd av natten. Men den här tiden på året med sommartid och allt, faller mörkret på så förbaskat sent, och Bingo brann av otålighet att få eländet undanstökat snarast möjligt.*

Ett exempel på hur H-g kortade ner, formulerar om.

* "Did you say Purkiss?"

"Yes sir."

"He has been calling here?"

"Yes, sir."

“He wanted to telephone to Mrs. Little?”

“Yes, sir.”

“Did he ... did Mr. Purkiss ... Had he ... Had Mr. Purkiss ... Did Mr. Purkiss convey the impression of having something on his mind?”

“Yes, sir.”

“He appeared agitated?”

“Yes, sir.”

“You gathered ... you inferred that he had some urgent communication to make to Mrs. Little?”

“Yes, sir.” (p 66 – 67)

H-g: “*Var det Purkiss han hette?*”

“*Ja, Purkiss.*”

“*Och han har varit här?*”

“*Ja, alldeles nyss.*”

“*Verkade det som om ... föreföll det som om det hade varit något angeläget han hade att säga fru Little?*”

“*Jag hade det intrycket.*”

H-r: “*Sa ni Purkiss?*”

“*Ja, sir.*”

“*Har han varit här?*”

“*Ja, sir.*”

“*Ville han ringa till mrs Little?*”

“*Ja, sir.*”

“*Var han ... var mr Purkiss ... Hade han ... Hade mr Purkiss ... Verkade det som om mr. Purkiss hade något på hjärtat?*”

“*Ja, sir.*”

“*Verkade han upprörd?*”

“*Ja, sir.*”

“*Tyckte ni er märka ... drog ni den slutsatsen att han hade ett viktigt meddelande till mrs Little?*”

“*Ja, sir.*”

H-r följde som synes originaldialogens 12 repliker troget.

H-g däremot, kortade ner den till 6 repliker. I originalet är det respektfulla svaret ”Yes, sir.” det enda betjänten yttrar, och han säger det 6 gånger. Denna distans i dialogen följde inte H-g. Han gav betjänten betydligt större roll att förmedla information. Han ändrade på detta sätt hela karaktären på dialogen.

Tolkning av uttryck, idiomatiska och andra

* He had vanished like snow on a mountain top. (p 52)

H-g: *Han hade försvunnit som snön på bergets topp.*

H-r: *Han hade upplösts i intet precis som en smörklick på het potatis.*

I första ögonkastet så var H-g närmare Plums formulering, *men* Plums bild för en gångs skull mindre träffande. Plums formulering är, vad jag kan finna, hans egen, inte något allmänt engelskt talesätt eller idiom. Och varför skulle snö *försvinna* från bergstopp? Det är ju där den brukar ligga kvar längst! H-r har gått på den rimliga innebörden och valt ett befintligt svenskt idiomatiskt uttryck. Hon är närmare den rimliga *innebörden*!

* The sixth must be A. W. O. L.

H-g: utelämnade denna mening.

H-r: *Den sjätte hade rymt.*

AWOL är en känd förkortning från det militära för "Absent Without Official Leave" (dvs ungefär "Frånvaro Utan Godkänd Orsak") som används också i det civila i England, ungefär som "skolk". Wodehouse använde detta uttryck också på andra ställen.

* ... he was dashed if he could... (p 60)

H-g: ... *så kunde han ta sig tusan inte förstå...*

H-r: ... *så ville han vara skapt som en nors om han kunde komma på...*

H-r tog, som vid många andra tillfällen, till det svenska idiomet med norsken, medan H-g använde en lätt ed. Båda versionerna får fram innebörden korrekt. Men, nog är norsken roligare?

* ... keep the whole thing under his hat. (p 68)

H-g: ... *behålla hela historien under sin hatt.*

H-r: ... *hålla tand för tunga.*

H-g översatte alltså här ett engelskt idiomatiskt uttryck rakt av, vilket känns helt fel eftersom motsvarande inte finns på svenska, medan H-r bytte det mot ett svenskt med samma innebörd.

Hantering av allusioner, öppna och dolda

Det verkar som om Hammarling inte lade speciell stor vikt vid allusioner på Bibeln. Hammar tog vara på allusionerna betydligt bättre. Allusioner på andra klassiker hittar jag inte i denna novell.

* Shadrach, Meshach and Abednego (p 65)

H-g: *Sadrach, Mesach och Abednego*

H-r: *Sadrak, Mesek och Abed-Nego*

Detta är en allusion på Bibeln, Daniels bok kap 3. Man tycker nog att H-g kunde ha kollat stavningen med den svenska Bibeln i 1917 års översättning! Där stavas namnen: Sadrak, Mesak och Abed-Nego. (Jag skulle tro att Mesek hos H-r är ett tryckfel?)

* Bingo, like Jonah, is one of those fellows, who always come up smiling. You may crush him to earth, but he will rise again. Resilient is, I believe, the word.

H-g: denna Bibelallusion utelämnade han.

H-r: *Bingo hör liksom profeten Jona till den där typen som alltid kommer upp igen med ett leende. Man kan slå ner honom i skorna, men han studsar upp igen. Elastisk kallas det visst.*

Ordlekar, överförda epitet

Några överförda epitet använde inte Plum vad jag kunnat se i denna novell, men som vanligt roar han sig och läsarna med att leka med språket. Några exempel:

* ... he was to be de-Peked..(p 58)

H-g: ... *kunde göras pekingeslös.*

H-r: ... *att av-pekingesera honom...*

Plums lekte på ett kul sätt med ord och grammatik och gjorde ett verb av ett substantiv och gav dessutom ger verbet en förstavelse. Hammarling följde inte med i leken på samma sätt som Hammar.

* ... the first thing a six-Peke woman does, on discovering that she has suddenly become a seven-Peke woman

H-g: *Det första en kvinna med sex pekingesare gör, när hon finner att hon på en gång har sju pekingesare...*

H-r: ... *det första en sex-pekingesers-kvinna gör när hon upptäcker att hon helt plötsligt blivit en sju-pekingesers dito...*

Åter följde H-r bättre med i Plums ord-lek.

På sid 32 – 37 finns Bilaga 2) med samtliga observationer och noteringar till denna novell.

BILAGA 1) "The Crime Wave at Blandings"

Nedan finns alla mina observationer, och kommentarer. Från novellen början till slutet. I sammanställningen ovan har jag använt ett litet urval av dessa. Jag använder normalt följande struktur för observationerna:

* **Texten** i originalet

H-g's översättning

H-r's översättning

Kommentarer och synpunkter

Sidan 9

* Titeln är **The Crime Wave at Blandings**

H-r översatte till "*Våg av brottslighet på Blandings Castle*" vilket ju är nära nog ordagrant.

H-g valde "*Mästerskyttarna på Blandings*". Det allmänt kriminella anslaget ersatte han med en precisering av vad vilken sorts kriminalitet det är fråga om och som snarast uttrycker beundran för skickliga specialister. Men redan i första meningen får man ändå klart för sig att det handlar om mörksens gärningar.

* I första meningen skriver Plum: **The day on which Lawlessness reared its ugly head at Blandings Castle ...**

H-g broderade ut: *Den dag då laglöshetens hydra reste sitt huvud på Blandings Castle...*

Hydran är således H-g:s eget tillägg. I mitt tycke en mycket kul förvrängd allusion till den gamla grekiska myten, eftersom en hydra inte har *ett* huvud (dvs i singularis) utan ett otal!! H-r:s ordval "stack upp" om laglöshetens huvud känns för mig lite modernare än H-g:s "reste". Men originalets "reared" har en arkaisk klang, så här kanske H-g följer Plums stil lite närmare. **H-r** följde mycket troget: *Den dag då Laglösheten stack upp sitt fula huvud på Blandings Castle...*

* **But those who read thrillers are an impatient race.**

H-g: *Men läsarna av kriminallitteraturens alster äro ett otåligt släkte.*

H-r: *Men läsarna av detektivromaner är ett otåligt släkte.*

H-g använde pluralformen av verbet!

* **Who were mixed up in it? Were there blood, and if so, how very much?**

H-g: *Vilka personer voro inblandade? Flöt blod, och i så fall huru mycket?*

H-r: *Vilka var inblandade i dem? Flöt blod och, om så var, hur mycket?*

Plums språk är knappast ålderdomligt, men H-g använde ändå pluralformen av verbet och dessutom det ålderdomliga ordet "huru": H-r's stil är modernare och följde Plums språkliga stil bättre.

Sidan 10

* Beach läser boken "**The Man With The Missing Toe**".

H-g gjorde om titeln till: *Mannen med klumpfoten.*

H-r översatte titeln troget: *Mannen med den felande tån.*

Varför klumpfot? Knappast roligare.

(Samma bok förekommer i Leave it to Psmith (ch 9). Där översatte Hammarling titeln till "Mannen med sex tår"!)

* Plum skriver: **George, Lord Emsworth's grandson, was prowling through the shrubbery with the airgun...**

H-g *George, lord Emsworths sonson, vilken lekte indian i buskagen med den luftbössa...*

H-r: *George, Lord Emsworths sonson, kröp på alla fyra genom buskaget med den luftbössa...*

H-g tillät sig en egen tolkning av vad George hade för sig:

* Plum refererar till **Hollywood yes-men**. Vad sådana har för uppgift berättade Plum om i novellen "The Nodder", vilken varken H-g eller H-r har översatt.

H-g släppte kopplingen till Hollywood och skrev: *professionella jasägare*.

H-r behöll Plums uttryck: *Hollywoods ja-sägare*.

Jag tror att Plum medvetet gjorde denna allusion till sina egna tidigare texter.

Sidan 11

* **... and possibly do a bit of snailing**. Här leker Plum med språket igen. Presens particip av verbet snail är det inte, för detta verb betyder, som verbet snigla på svenska, att röra sig sakta, vilket inte Plum avser.

H-g: *...möjligen plocka en och annan snigel*.

H-r: *... och kanske också plocka en och annan snigel*.

Samma formulering hos båda, som stämmer med vad Plum menar, men ingen försökte sig på en svensk ordlek. Kanske: ...att avsnigla lite i trädgården?

* **There is a breed of granite-faced, strong-jawed business men...**

H-g: *Det finns ett släkte av affärsvärldens titaner med stålblick och granithaka, ...*

H-r: *Det finns många män, män med ansikten av granit och med hakor som fören på ett slagskepp,...*

H-r tappade bort "business men". Hon tog sig frihet att lägga till en egen liknelse om hakorna, dock i Plums stil och kul. H-g har med affärsmännen och använde en egen kul liknelse.

Sidan 13

* **The monosyllable, taken in conjunction with the sagging of her brother's jaw...**

H-g: *Detta enstaviga yttrande förbundet med nedfallandet av hennes broders haka ...*

H-r: *Det enstaviga ordet i förening med broderns hängande haka...*

H-g's version känns ganska högtravande. Ordet "nedfallandet" känns som en anglicism, av originalets ing-form. För mig mindre lyckad svenska. Hammars svenska är i mitt tycke bättre.

Sidan 14

* **You mean the chap's out of a job?**

H-g: *Du menar att karlen är utan plats?*

H-r: *Du menar inte att karln är arbetslös?*

Här känns H-g's version antikverad jämfört med H-r's som också ligger närmare talspråket i Plums original.

Sidan 16

* En dialog mellan lord E och sonsonen George:

"George! Why the dooce don't you look where you are going?"

"Sorry, grandpapa,"

"You might have injured me severely."

"Sorry, grandpapa."

"Be more careful another time."
 "Okay, big boy."
 "And don't call me 'big boy'."
 "Right ho, grandpapa...."
 H-g: "George! Vad tusan kan du inte se dig för för?"
 "Förlåt mig, farfar."
 "Du skulle ha kunnat skada mig mycket illa."
 "Förlåt mig, farfar."
 "Ja, men var försiktigare en annan gång."
 "Okay överste."
 "Och låt bli att säga okay!"
 "Okay farfar ..."
 H-r: "George! Kan du inte se dig för?"
 "F'lått farfar."
 "Du kunde ju gjort mig illa."
 "F'lått farfar."
 "Var lite försiktigare en annan gång!"
 "O.k., chefen!"
 "Och låt bli att kalla mig 'chefen'."
 "O.k. farfar..."

Plum låter både George och hans farfar använda talspråk med ord som "dooce", "grandpapa" och "big boy". H-g använde mer högtravande formuleringar, till exempel i tredje repliken. H-g's tre sista tre repliker är inte heller helt lyckade. H-r använde modernare talspråk som jag tycker ligger närmare Plum i stilen.

*** On one of his rare visits to London he had once heard an extraordinarily vivid pH-rase which had made a deep impression upon him. He had been taking his after-luncheon-coffee at the Senior Conservative Club and some fellows in an adjoining nest of arm-chairs had started a political discussion, and one of them had said about something or other, that mark his words, it was the "thin end of the wedge." He recognized what was happening now as the thin end of the wedge.**

H-g har utelämnat hela detta stycke.

H-r: Vid ett av sina sällsynta besök i London hade han en gång hört ett utomordentligt målande uttryck som gjort ett oförglömligt intryck på honom. Han hade suttit och druckit kaffe efter lunchen på Äldre Konservativa Klubben och några herrar i soffgruppen bredvid hade börjat en politisk diskussion, och då hade en av dem sagt apropå någonting att sanna hans ord var inte "det kokta fläsket stekt". Lord Emsworth insåg blott alltför väl att det kokta fläsket för hans vidkommande var stekt.

H-r följde till största delen Plum mycket troget, men hon valde ett svenskt uttryck om det kokta fläsket som ändrar innebörden lite: katastrofen är inte befarad utan har redan inträffat.

Sidan 17

*** "The expression was new to Lord Emsworth but he recognized it at once as the ideal description of Rupert Baxter".**

Denna mening saknas i Strand, men finns i S.E.P och i Lord Emsworth & Others. Den saknas också hos H-g, vilket kan tyda på att det original han använde var Strand.

Sidan 20

*** Lady Constance protesterar: "She kept saying they were engaged. And he hasn't a penny. Nor prospects. Nor, so I gathered from Jane, a position."**

H-g: *"Hon ville till och med låtsas att hon var förlovad med honom. Och han har ju inte ett öre. Och inga förväntningar om någonting heller. Och inte, efter vad jag har förstått någon som helst ställning."*

H-r: *"Hon envisas med att påstå att de är förlovade. Han har inte en penny. Och inga framtidsutsikter. Ja, såvitt jag förstått inte ens något arbete."*

H-r bytte tempus i första satsen: "är" i stället för "var". H-g behöll Connies tempus, men varför "låtsas"? Ordet "prospects" avser klart finansiella förväntningar inte allmänna framtidsutsikter. Engelskans "position" kan betyda både "social ställning" och "arbete". Frågan är om inte H-g's tolkning ligger lite närmare originalet?

* **"Clarence, please! For pity's sake! Do stop doddering and listen to me. For once in your life I want you to be firm."**

"Be what?"

"Firm. Put your foot down."

H-g: *"Clarence! Sluta nu! Låt bli att säga Jane tjugo gånger och hör på mig istället. För en gångs skull i ditt liv måste du vara bestämd nu."*

"Skall jag vara vad?"

"Bestämd. Du får säga ifrån."

H-r: *"Clarence! Sluta för Guds skull att pladdra och hör på vad jag säger! Jag vill att du för en gångs skull ska inta en fast hållning."*

"En vaförnånting?"

"En fast hållning. Du måste ta i med hårdhandskarna."

"Dodder" betyder "darra/skälva". H-g's omskrivning stämmer inte med originalets innebörd. Inte heller H-r's "pladdra". Männe förväxlar hon "dodder" och "drivel"? Kanske kunde det svenska uttrycket "darra på manchetten" passat i sammanhanget?

Varken H-g eller H-r använde den svenska frasen "att sätta ner foten". Men H-r's "hårdhandskar" känns mer stilenligt än att "vara bestämd".

H-g lät dessutom Clarence använda skriftspråksformen "skall". Originaldialogen är snarast på talspråk.

Sidan 21

* **"Good fellow."** är lordens omdöme om gamle Simmons.

H-g: *"Det är en sådan utmärkt man."*

H-r: *"En hedersman."*

H-g's "Sådan" är väl knappast talspråk?

Sidan 22

* **Her eye played upon him.**

H-g tog upp blickens verkan: *Hennes blick övade åter sin kända verkan.*

H-r överlät, liksom Plum, åt läsaren att dra slutsatser om verkan: *Hennes ögon spelade över honom.*

Sidan 23

* **The wretched man was now fully conscious of his position. Under the magic spell of Whiffle he had been able to thrust from his mind for awhile the thought of what Jane was going to say when she heard the bad news; but now, as she started to advance slowly into the room in that sinister purposeful way characteristic of so many of his female relations, he realized what he was in for, and his soul shrank into itself like a salted snail.**

H-g hoppade över den första meningen och skrev att Jane *långsamt skred igenom rummet och att hans själ kröp in i sitt skal som en saltad snigel.*

H-r skrev att *hon långsamt smög sig in i rummet och att hans själ kurade ihop sig likt en saltad snigel.*

Här föredrar jag H-g's version av sista satsen.

Sidan 24

* Då Jane gett honom hans fiskar varma så svarar den skuldmedvetne lorden: *"That," he said, attempting a dignity which he was far from feeling, "is not a very nice thing to say ..."*

H-g *"Jag måste säga," sade han med värdighet, "att det inte är ett riktigt passande sätt att uttrycka sig om..."*

H-r: *"Det där var inte vidare snällt sagt, Jane", sade han i det att han låtsades en värdighet som han långtifrån hade.*

H-g brydde sig inte om lordens problem med värdigheten. Hans tolkning är klart längre från originaltexten.

Sidan 24 – 25

* *"I never would have believed that you could have been such a blighter." "I am not a blighter." "Yes, you are. You're a life-blighter."*

H-g: *"Jag kunde aldrig ha trott att morbror var en sådan lumpsäck." "Jag måste säga..." "Jo, just en lumpsäck. Som står i vägen för hela min lycka."*

H-r: *" Jag trodde verkligen inte att du var en sån inpiskad skurk." "Jag är inte någon inpiskad skurk." "Joho, det är du. Du är en eländig, usel, kravlande, krypande, svansande ryggradslös skurk som försöker krossa mitt livs lycka."*

Verbet "blight" betyder ju förstöra, ödelägga, lägga i ruiner. Han beskylls alltså för att ödelägga liv, så jag blev något förvånad över H-g's val av ett mycket gammaldags skällsord som mer betyder "odugling" än "vandal". Ordet "Lumpsäck" saknas i både SAOL och SAOB. Jag hittar bara någon enda användning av ordet som epitet och då är det exempel från 1800-talet. Klart gammaldags!

I andra meningen tyckte H-r tydligen att enbart ordet skurk är för svagt och tar ut svängarna ordentligt med många adjektiv.

Sidan 28

* *"First you talk rot about young George, then you start trying to tell funny stories, and now you sing comic songs."*

H-g: *"Först börjar morbror prata smörja om lille George, sedan sätter morbror sig och vill berätta lustiga historier, och nu tar morbror sig till att sjunga oanständiga visor."*

H-r: *"Först dillar du om ungen George, sen börjar du berätta lustiga historier, och så sjunger du slagdängor."*

Varför använde H-g "morbror" som tilltal? Det känns passé att Jane inte säger du till sin morbror vilket hon gör i H-r's version. Varifrån kommer "oanständiga" visor?

Sidan 28 - 29

* Clarence frågar förvirrat **"Eh?"** två gånger då han inte fattar galoppen.

H-g har översatt detta med **"Vad för slag?"** resp **"Vad?"**. Lite föråldrat.

H-r använde det mer adekvata **"Åh?"**.

Sidan 29

* **"Bless my soul! What's all that?"** The battle, whatever it may have been about...

H-g: *"Vad nu, vad nu? Vad kan det vara?" Slaktningen hade emellertid redan ..."*

H-r: *"Herre du min skapare! Vad vill det här säga?" Striden – vad den nu kunde ha gällt – hade ...*

H-g's "Vad nu?" låter blodlöst. Och varför slaktning? Här har H-r betydligt bättre fångat originalet.

** ... had just started to savour once more the the perfect prose of that chapter about swill and bran-mash...*

H-g: *... och hade just än en gång försjunkit i kapitlet om skolor och kli...*

H-r: *... och hade just börjat njuta av den färgstarka prosan i kapitlet om kli, skolor och sådor...*

H-g's "Försjunkit" saknar originalets must. Han "avnjöt"! Och vart tog "the perfect prose" vägen? H-r träffade tonen bättre.

Sidan 30

*** He was a vague man, but not so vague as to be unaware that he might have shown up in a more heroic light.**

I H-g:s version saknas denna mening.

*** How long he sat brooding, he could not have said. Some little time, undoubtedly, for the shadows on the terrace...**

H-g: *Han visste inte hur länge han hade suttit så försjunken i grubbel. Troligen en god stund, ty skuggorna ute på terrassen...*

H-r: *Hur länge han satt där och grubblade skulle han inte ha kunnat säga. Säkert en bra stund, för när han kastade en blick ut ...*

H-g's ordval "en god stund" och "ty" känns som mycket mer föråldrad svenska än Plums engelska. Hammars uttryckssätt känns klart modernare och närmare originalet.

Sidan 31

*** Lord Emsworth eyed his faithful servitor sourly. His manner was that of a tribal god who considers the smoked offering not up to sample.**

H-g: *Lord Emsworth såg ut som om guden inte ansåg brännoffret uppfylla leveransbestämmelserna.*

H-r: *Lord Emsworth gav sin tjänare en sur blick. Hans sätt var detsamma som en avguds vilken just ska till att klanka på rökoffret.*

Den första meningen saknas alltså hos H-g. Den andra är däremot underbar.

Sidan 31 – 32

* Beach's majestätiska värdighet har just beskrivits, innan han säger: *"Her ladyship instructed me to convey it to your lordship – I gathered for safe keeping, m'lord. The weapon was until recently the property of Master George."* Och fortsätter strax: *"Her ladyship did not confide in me on that point, m'lord. I was merely instructed to convey the weapon to your lordship."*

En utmaning för översättaren att fånga tonen hos Beach!

H-g: *"Lady Constance beordrade mig att överlämna vapnet – för att det skulle vara i säkert förvar, efter vad jag förstod, Det har tillhört herr George." "Det anförtrodde mig lady Constance ingenting om. Jag fick endast order att överlämna vapnet."*

H-r: *"Hennes nåd instruerade mig att överbringa densamma till ers nåd – såvitt jag förstod av säkerhetsskäl. Vapnet tillhörde till för kort tid sedan unge master George." "Hennes nåd delgav mig inte sina skäl härför, ers nåd. Jag beordrades endast att överantvarda vapnet åt ers nåd."*

Hammarlings tolkning är skaplig, medan Hammar på ett superbt sätt lyckas fånga tonen. Ord som "härför", "endast" och "överantvarda" är sublimala!

Sidan 32

* Connie har just berättat för Clarence att George skjutit på Baxter.

"Good!" cried lord Emsworth, then prudently added the word "gracious."

H-g: "Utmärkt!" utropade lord Emsworth och tillade därpå mera försiktigt: "att du tog ifrån honom bössan."

H-r: "Vackert!" utbrast lord Emsworth och tillade hastigt "väder idag."

Plum roar oss med att dela på ett uttryck där första ordet uttrycker stor uppskattning men uttrycket som helhet uttrycker bestörtning. Vilken utmaning att hitta en svensk motsvarighet! Personligen tycker jag att H-r lyckats bäst.

Sidan 35

* **His manner was that of one getting together with an old crony for a cosy chat. "Hullo, grandpapa," he said breezily.**

H-g: Det var som om han hade väntat sig en trevlig pratstund med en gammal stallbroder. "God dag igen farfar", sade han glatt.

H-r: Han såg ut som en person som tittar in hos en gammal vän för att få sig en pratstund. "Tjänare, farfar", sade han glatt.

Plums ordval "crony" är vardagligt ord för en nära "kompis". Stallbroder täcker in den innebörden, men känns föråldrat. Hälsningen "God dag" är mer formell än "hullo".

* **"What! Did you get Baxter in the seat of the trousers?"**

H-g: "Vad? Knäppte du Baxter när han stod och knöt skobandet, vad?"

H-r: "Va! Träffade du Baxter i byxbaken?"

Nog är H-r klart närmare Plum, både i ordval och stil?

Sidan 36 – 37

* **"You open it like this and shove the slug in here and snap it together like that and there you are."**

H-g: "Man öppnar den så här, och så stoppar man in kulan här och smäller ihop den så här, och så är det färdigt."

H-r: "Man öppnar den här grejen, och sen skjuter man in den där grejen, och sen stänger man med den här grejen så här, och sen är det klart."

Varför översatte inte H-r direkt? Kanske hon aldrig skjutit med luftgevär? Hennes beskrivning av hur det går till är inte speciellt träffande, vilket däremot både Plums och H-g's är!

Sidan 38

* **Slowly but surely, as he sat there fondling the gun, he was once more becoming a potential popper."**

H-g: Hans hand slöt sig kring kolvhalsen som i en smekning.

H-r: Sakta men säkert förvandlades lord Emsworth än en gång till en potentiell knallare.

H-g har enbart tagit fasta på vad han hade för händer, medan H-r struntat i detta och tagit fasta på Plums beskrivning av hans inre förvandling. Nog är det senare det viktiga?

* **The old killer instinct had awakened.**

H-g: Den gamle tigern hade känt lukten av blod.

H-r: Den gamla jaktinstinkten var klarvaken.

H-g's omskrivning är talande, men onödig?

Sidan 39 – 40

*** Everybody is interested nowadays in the psychology of the criminal. The chronicler, therefore, feels that he runs no risk of losing his grip on the reader if he pauses at this point to examine and analyse the workings of Lord Emsworth's mind after the penetration of the black act which has just been recorded."**

H-g: *Intresset för brottslingens själsliv är numera så utbrett, att författaren tror sig utan att förlora greppet om sin läsare kunna dröja några ögonblick vid en analys av lord Emsworths sinnestillstånd, sedan han begått det mörka dåd som just skildrats.*

H-r: *Nuförtiden är alla människor intresserade av brottets psykologi. Krönikören anser sig därför inte behöva riskera att förlora greppet om läsaren, om han gör en paus för att undersöka och analysera de känslor som rörde sig inom lord Emsworth efter förövandet av ovan skildrade illgärning.*

Båda fångade essensen i passagen, men den psykologi som är av intresse är väl *brottslingens*, inte *brottets*? H-g följde på den punkten närmare originalet, men han använde också några ord som för mig gör hans text lite mer högtravande. Jag tänker på "dröja" och "sinnestillstånd". H-r's meningsbyggnad känns däremot mer lättläst och är dessutom närmare Plums. Originalets "penetration of the black act" betyder egentligen att han kommit "till insikt" om vad han gjort och om tänkbara konsekvenser. Denna innebörd har båda utelämnat.

Sidan 40

*** ...that in his airgun days he had been an indifferent marksman.**

H-g: *...att han i sin tid inte hade vetat att hantera luftbössan så väl som någon.*

H-r: *...att farfadern i sin luftbössas vår varit en obetydlig medelmåtta.*

Jag lutar nog åt H-r språkliga lekfullhet.

*** ... he had caused his late employee to skip like the high hills that...**

Här dyker en dold allusion till Bibeln upp! Plum använde ofta denna allusion och liknelse, mest för att illustrera glädje, men här har skuttandet en annan orsak. Referensen avser Psalm 114 där det står (King James version) "The mountains skipped like rams, and the little hills like lambs." I 1917 års svenska översättning står det: "Bergen hoppade såsom vädurar, höjderna såsom lamm." Hur har våra översättare hanterat denna allusion?

H-g: *... att han hade fått sin förre sekreterare att hoppa över små hus, som...*

H-r: *...att han fått sin forne sekreterare att skutta som en känguru som...*

Till min besvikelse har alltså ingen av de två fått med allusionen till Bibeln utan använt andra liknelser som i och för sig är kul.

Sidan 41

*** ... like a dying duck.**

H-g: *...som ett döende höns.*

H-r: *...som en döende anka.*

Varför höna? Är en höna roligare? Originalets alliteration på "d" är svår att överflytta till svenska. Var H-g's avsikt en alliteration på "ö"?.

Sidan 42

*** For, as he spoke, Rupert Baxter appeared in the doorway, and he shrank back in his chair like some Big Shot cornered by G-men.**

H-g: *Ty i detta ögonblick visade sig Rupert Baxter i dörröppningen, och han sjönk tillbaka i sin stol som om han själv fått ett skott i pannan.*

H-r: *Ty ännu medan han talade hade Rupert Baxter uppenbarat sig i dörren, och lord Emsworth sjönk ihop i sin stol likt en förhärdad gangster som omringats av poliser.*

H-g formulerade om sista satsen också till innebörd. H-r ligger närmare originalet. "Big Shot" betyder höjdare/storpamp och begreppet G-men blev på denna tid, via biografen, allmänt känt som FBI-agenter, till exempel korruptionsutredare. H-r lät det bli gangster och poliser.

Sidan 45

*** The stoniness of Lady Constance's expression had become more marked with each succeeding moment.**

H-g: *Lady Constances uttryck hade med varje ögonblick blivit mer utpräglat stenartat.*

H-r: *Stenigheten i lady Constances uppsyn blev mer utpräglad med varje sekund som gick.*

Substantivet "stoniness" är ett kul ordval i stället för ett adjektiv. H-g's adjektiv "stenartat" är nog ett eget, men träffande påhitt. H-r's substantiv stenighet liknar Plums ord mera, men känns för mig lite mer "konstuerat" på svenska. Jag undrar varför H-r bytte tempus till pluskvamperfekt?

Sidan 47

*** There wouldn't be anything strange if Baxter was convinced that he was a turnip and had been bitten by a white rabbit with pink eyes, You know perfectly well, though you won't admit it, that the fellow's a raving lunatic.**

H-g: *Det skulle inte alls vara egendomligt om Baxter trodde att han var en morot, och att han blivit biten av en vit kanin med röda ögon. Du vet mycket väl, fast du inte vill erkänna det, att karlen är spritt språngande tokig.*

H-r: *Det skulle inte förvåna mig det ringaste om Baxter kom och berättade att han var en rova och hade blivit biten av en vit kanin med skära ögon. Fast du inte vill erkänna det, så vet du mycket väl att karln har en skruv lös.*

H-g bytte ut rovan mot en morot samt kaninens skära ögon mot röda. Gör detta det mera svenskt, eller?

Sidan 48

*** George Abercrombie might enjoy chatting with this girl. So might Herbert, Lord Roegate. But he wanted solitude. In the course of the afternoon he had had so much female society thrust upon him that if Helen of Troy had appeared in the doorway of the writing room and yoo-hoed at him, he would merely have accelerated his pace.**

H-g: *Det fanns unga män, som måhända kunde finna ett nöje i att samtala med den unga damen, men lord Emsworth gjorde det inte. Han hade haft nog av kvinnligt sällskap.*

H-r: *George Abercrombie fann kanske nöje i att kallprata med denna flicka. Ävenså Herbert, lord Roegate. Men vad lord Emsworth traktade efter var ensamhet. Under eftermiddagens lopp hade han pådyvlats så mycket kvinnligt sällskap att han inte ens om sköna Helena hade uppenbarat sig i dörren till skrivrummet och å-hojat till honom skulle ha saktat farten.*

H-g översatte egentligen inte, utan gjorde en sammanfattning av stycket och utelämnar roligheten med sköna Helena. Vad kan ligga bakom?

Sidan 48 – 49

*** "Oh, yes you can, old Sure-shot," said Jane and lord Emsworth found that he could. Strax efter: "Two-gun Thomas, the Marksman of the Prairie – He never misses ..."**

"Old Sureshot", var en gestalt i Westernromaner av Karl May och den välkända Annie Oakley kallades "Little Sureshot". Ev. förlaga till "Two-gun Thomas" är okänd för mig, men uppenbart

jämställer Jane morbror Clarence med prickskyttar i vilda västern för att få komma till tals med honom. Frågan är om Plum hade några förlagor i åtanke för dessa gestalter? Han kanske bara ville allmänt referera till prickskyttar i vilda västern. Vi ska se hur H-g och H-r hanterade detta.

H-g: *“Jo då, gamle Örnöga där!” sade Jane och lord Emsworth fann plötsligt att han hade tid. Därefter: “Müsterskytten på Blandings, den gamle viltödaren...”*

H-r: *“Joho då, det har du visst det, kära gamla Vilhelm Tell”, sade Jane, och lord Emsworth upptäckte att han hade tid. Därefter: “Revolver-Clarence, Präriens Prickskytt, Mannen som aldrig missar...”*

H-g behöll allusionen på vilda väster med ”Örnöga” (en gestalt i gamla indianböcker av Mayne Reid som jag inte hört talas om) men att det är en allusion på västern insåg jag genom likheten med ”Falköga” (J. F. Cooper) I andra delen låter han Jane bli mer personlig och släpper västern. H-r bytte helt sonika ut den första västern-allusion mot en välkänd schweizisk prickskytt. I andra delen lät också hon Jane bli mer personlig, men lade här till en tydlig allusion på västern. Båda två har alltså behållit en allusion på prickskyttar i vilda västern. Den är tydligare hos H-r, menar jag, trots hennes utflykt till alperna.

Sidan 49

*** Lord Emsworth tottered to a chair and sank into it, staring glassily at his niece. Any Chicago business man of the modern school would have understood what he was feeling and would have sympathized with him.**

H-g: *Lord Emsworth stapplade fram till en stol och sjönk ner i den med en glasig blick riktad mot flickan framför honom.*

H-r: *Lord Emsworth stapplade till en stol och sjönk ner i den, alltmedan han med en glasartad blick stirrade på sin systerdotter. I Chicago skulle vilken affärsman som helst av den moderna skolan ha förstått hans känslor och hyst medlidande med honom.*

H-g: s ”glasig blick” känns mer uppstyltat än ”glasartad”? Några meningar senare byter han till det senare adjektivet. Andra meningen hoppade H-g över.

H-r: Personligen tycker jag nog att ordföljden ”stirrade på sin systerdotter med en glasartad blick...” är mer naturligt svenskt talspråk än ”med en glasartad blick stirrade på...”?

Sidan 50

*** You – you are not going to tell her?**

H-g: *Du – du ämnar inte tala om det för henne?*

H-r: *Du ... du tänker väl inte tala om det för henne?*

Åter låter H-g förhållandevis ålderdomlig med ordvalet ”ämnar”.

*** She would give you the devil, you think?**

H-g: *Så morbror tror att hon skulle leva jäkel?*

H-r: *Jaså, du tror att du skulle få på moppe för det av henne?*

Det naturligaste valet vore väl att ”du skulle få fan för det av henne”? H-g:s uttryck har han kanske hittat på själv? Gammaldags klang. I varje fall finns det inte hos Svenska Akademin. Jag syftar på uttrycket, inte företeelsen. Att ”få på moppe” är däremot ett etablerat slangartat talesätt för att få stryk, oftast fysiskt. Jag föredrar H-r.

Sidan 52

*** He mused on Lady Constance and wondered if there were any other men in the world so sisterpecked as he. It was weak of him, he knew, to curl up into an apologetic ball when assailed by a mere sister. Most men reserved such craven conduct for their wives.**

H-g: *Han undrade om det fanns någon mera på jorden som var så systerförtrampad som han. Han visste att det var ömklig svaghet av honom att låta behandla sig som en matta av en kvinna som bara var hans syster. De flesta män läto så behandla sig endast av sina hustrur.*

H-r: *Han funderade vidare på lady Constance och undrade slött, om det fanns någon man i hela världen som var så toppriden av sina systrar som han. Han visste att det var fejt av honom att krulla ihop sig till en ursäktande boll var gång han angreps av en enkel syster. De flesta män reserverar ett så ömkligt uppträdande för sina hustrur.*

”Sisterpecked”, är ett kul ord, antagligen konstruerat av Plum? ”Peck” är ju att hacka på. ”Systerförtrampad” resp ”toppriden” har rätt innebörd sakligt sett, men är inte lika kul språkligt. Kanske ordet ”hackkyckling” vore användbart, men lite svårt att göra om till adjektiv. ”Apologetic ball” har H-g ändrat till ”matta” vilket stämmer med hans ordval ”förtrampad”, men det är inte så kul liknelse. H-r följde Plum tätt. ”A mere sister” tolkar jag som en kvinna ”som ändå bara är en syster” (jfr hustrun senare). H-g använde också en ålderdomlig verbform: ”läto”! H-r kom närmare Plum och träffade tonen, stilen bättre.

Sidan 53

*** It was at this moment that a sound behind him caused him to turn and, having turned, to spring from his chair...**

H-g: *Det var i detta ögonblick som han kom att vända sig vid ett ljud bakom honom och att därvid springa upp ur sin stol...*

H-r: *Det var i detta ögonblick som ett ljud bakom honom kom honom att vända sig och, efter att ha vänt sig, att flyga upp ur stolen...*

I mina öron är H-r’s svenska bättre. Naturligare ordföljd och ”flyga upp” klart bättre än ”springa upp”.

*** ... gleam like the eyes of a dragon.**

H-g: *... de brunno som en drakes ögon.*

H-r: *... de glödde likt en drakes ögon.*

En gammaldags verbform av H-g.

*** Rupert Baxter had not been listening at the door. There had been no necessity for him to do so. Immediately outside the writing-room window at Blandings Castle there stands a rustic garden seat, and on this he had been sitting from beginning to end of the interview which had just been recorded.**

H-g: *Rupert Baxter hade suttit på en liten bänk, som befinner sig nedanför skrivrumsfönstret på Blandings slott. Han hade suttit där under hela det samtal vi nyss återgivit.*

H-r: *Rupert Baxter hade inte lyssnat vid dörren. Han hade inte behövt göra det. Alldeles nedanför skrivrumsfönstret på Blandings Castle står en rustik trädgårdsbänk, och på denna hade han suttit under hela den nyss skildrade scenen.*

De två första meningarna har H-g utelämnat. Ordvalet ”återgivit” känns en aning gammaldags. Jag tycker att H-r’s tolkning av den tredje meningen ligger klart närmare originalet.

*** When two men stand face to face...**

H-g: *... stå ansikte mot ansikte...*

H-r: *... står öga mot öga...*

H-g använde en föråldrad pluralform av verbet. H-r’s ”öga mot öga” är visserligen ett byte av ord men jag tycker att innebörden är bättre eftersom det antyder inte bara ett möte utan en konfrontation.

*** One senses a certain awkwardness – what the French call 'gêne'**

H-g har utelämnat denna mening.

H-r: *En viss förlägenhet – eller som fransosen säger: 'gêne'- gör sig märkbar.*

*** Baxter would grow into an old white-haired, spectacled pantaloon ...**

H-g: *Han skulle leva och åldras och få silver i håren ...*

H-r: *Baxter skulle växa upp till ett gammalt vithårigt gubbskrälle ...*

Pantaloon är en referens till Pantalone, en gestalt i Commedia dell arte och i pantomimer. Denna referens har både H-g och H-r valt att utelämnat. Kanske de anser att figuren är för lite känd i Sverige? Varför inte göra om med en välkänd skandinavisk referens till Holberg: Jeppe? H-r har i stället gjort en omskrivning utan allusion, med samma innebörd: ordet gubbskrälle.

Sidan 54

*** There was urgent appeal in the ninth Earl's voice. It was not often that he wanted Rupert Baxter to stop and talk to him, but he was most earnestly desirous of detaining him now. He wished to soothe, to apologize, to explain. He was even prepared, should it be necessary, to offer the man his old post of private secretary as the price of silence.**

H-g: Hela detta stycke är utelämnat. Synd, då det verkligen visar djupet av hans själslöd.

H-r: *Nionde earlens röst var hes av iver. Det var inte ofta som han önskade att Rupert Baxter skulle stanna och prata med honom, men nu begärde han inte bättre. Han ville släta över, urskulda sig, förklara. Han var till och med beredd att om så skulle visa sig nödvändigt erbjuda mannen hans gamla post som privatsekreterare, allt till priset av hans tystnad.*

*** A high tenor voice, raised almost to A in Alt by agony of soul...**

H-g: *En hög tenor som i själslöd stiger till tvåstrukna A...*

H-r: *En hög tenor, som av förtvivlan pressas ända upp till trestrukna A...*

H-r har hamnat en oktav för högt. Jag tycker nog att "själslöd" är mer träffande än "förtvivlan".

Sidan 55

*** I was astounded ...**

H-g: *Jag hörde alltför väl, lord Emsworth...*

H-r: *Jag blev fullständigt lamslagen av häpnad och bestörtning...*

Styrkan i Baxters känsla är alldeles för svag hos H-g, medan H-r broderade ut lite extra.

*** "Yes. I – ah – welcome this opportunity of telling you all about it," said Lord Emsworth, though with less pleasure in his voice than might have been expected from a man welcoming an opportunity of telling somebody all about something.**

H-g: *"Ja. Det var – hm – bra att vi kom att tala om saken..."*

H-r: *"Ja. Jag är förtjust över att få det här tillfället att berätta alltihop för er", sade lord Emsworth, dock med mindre glädje i rösten än man kunnat vänta sig av en man som är förtjust över att få tillfälle att berätta allt för någon."*

H-g har skippat den sista roliga delen av meningen.

Sidan 56

*** Girls say such dashed silly things.**

H-g: *Flickor prata så mycket.*

H-r: *Flickor pratar en sån massa dumheter.*

Pluralform av verb hos H-g.

*** You could have knocked me down with a feather.**

H-g: *Man skulle ha kunnat peta omkull mig med en fjäder.*

H-r: Jag blev själv så paff så jag höll på att ramla baklänges.

H-g följde Plum ordagrant. Detta talande talesätt är dock knappast etablerat i Sverige. H-r är mer ”svensk”, men man kan undra om det inte finns bättre svenska uttryck? Men jag köper H-r’s variant.

*** She had got hold of the wrong end of the stick completely.**

H-g: Det hade hon fått alldeles, som man säger, om bakfoten.

H-r: Hon hade fått alltsamman om bakfoten.

Båda använde samma svenska idiomatiska uttryck och inte bara ”missuppfatta”. Bra!

Sidan 58

*** Oh, says the poet, what a tangled web we weave when first we practice to deceive.**

H-r: Ack, säger skalden, vilken trasslig väv vi laga När först vi börja att bedraga.

H-g hoppar över detta ordagranna citat från Sir Walter Scotts diktepos Marmion. Finns med i Strand. Vad jag vet finns det inte översatt till svenska så jag antar att H-r själv översatt citatet.

Sidan 60

*** It is not enough to say that he was bewildered. He was nonplussed. If the Gloire de Dijon at which he had recently been sniffing had snapped at his nose and bitten the tip off, he could scarcely have been more taken aback.**

H-g: Lord Emsworth stod som förstenad av häpnad. Om den ros som han nyss stått och luktat på plötsligt hade bitit honom i näsan, kunde han inte ha blivit mer förvånad.

H-r: Att säga att han var förvånad är ett alldeles för mildt uttryck. Han var fullständigt lamslagen av häpnad och bestörtning, alldeles som Baxter för en stund sedan. Om den Gloire de Dijon, på vilken han nyss luktat, hade nafsat honom i näsan och bitit av tippen, kunde han inte ha blivit mer handfallen.

Ett plus för H-r. H-g har tappat nästippen.

*** The man had seemed to accept the olive branch.**

H-g: Mannen hade tyckts beredd att acceptera olivgrenen.

H-r: Det hade verkat som om mannen hade tagit emot olivkvisten.

En duva med en olivkvist är en välkänd symbol för fred, hämtad från Bibelns berättelse om Noa och syndafloden. Att överrätta en olivkvist är en symbolisk fredstrevare. En olivgren är nog lite tungt för en duva, men en rolig tolkning av H-g’s ordval är att fredstrevaren (att erbjuda Baxter att återfå sekreterarjobbet) var ytterst tung för lord Emsworth att erbjuda. Det var en ren kapitulation.

Sidan 61

*** “Assert myself?”**

“You know what I mean. Get tough. When Aunt Constance comes trying to bully you, stick your elbows out and put your head on one side and talk back at her out of the corner of your mouth.” “But what shall I say?”

“ Good heavens, there are a hundred things you can say. ‘Oh, yeah?’ ‘Is zat so?’ ‘Hey, just a minute,’ ‘Listen, baby,’ ‘Scram’...”

“Scram?”

“It means ‘Get the hell outa here.’”

“But I can’t tell Connie to get the hell outa here.”

“Why not? Aren’t you master in your own house?”

H-g: ”Hävda mig?”

"Morbror förstår. Morbror måste vara hård. Sätt ut armbågarna, när tant Constance kommer och försöker tyrannisera morbror, och be henne gå hem och ta något gammalt på sig."

"Ta något gammalt på sig? Nej Constance skulle bara undra vad jag menade."

"Är inte morbror herre i sitt eget hus?"

H-r: *Slå näven i bordet? Hur menar du?"*

"Du vet mycket väl vad jag menar. Du måste bita ifrån dig. När moster Constance kommer och försöker mopsa sig, så sätter du bara ut armbågarna och vänder bort huvudet och talar till henne ur mungipan."

"Ja, men vad ska jag säga?"

"Herregud, det finns tusentals saker du kan säga. 'Än sen då?' och 'Angåre dej va?' och 'Passarej sötnos' och 'stick och becknarej...'"

"Becknarej?"

"Det betyder 'Dra åt helvete'"

"Ja, men jag kan inte be Connie att dra åt helvete."

"Varför inte? Är du inte herre i ditt eget hus?"

En kul dialog med Janes schabloner och jargong från gamla gangsterfilmer. H-g's "hävda sig" är helt enligt ordboken, men H-r:s "slå näven i bordet" passar bättre som ett uttalande från Jane. "Ta något gammalt på sig" känns också ålderdomligt jämfört med slangorden som följer. Men, H-g valde att utesluta dialogen med slangorden. Varför? Var han för obekant med svensk slang? Eller? Jag tycker att H-r lyckats mycket bra att hitta svenska motsvarigheter till Janes jargong i originalet, kanske med undantag för "becknarej". "Beckna" betyder ju sälja, kränga eller langa? "Becknarej" är gammal eken-slang men tydligen inte så välkänt att det, eller "beckna dig", finns i till exempel Slangopedia.

*** Now he was going to blow the gaff**

H-g: saknas.

H-r: *Och nu tänkte han ta kortet från munnen och lägga det på bordet.*

"Blow the gaff" är ett slanguttryck för skvallra. H-r kombinerade roligt två uttryck "ta bladet från munnen" och "lägga korten på bordet". En kul kombination som inte finns hos Plum, men är i hans anda.

Sidan 63

*** To expect him to do so was trying him too high.**

H-g: *Att vänta sig något sådant hade varit att begära för mycket.*

H-r: *Att vänta sig något dylikt var att spänna Whiffle för högt.*

H-g nära originalet. H-r hittade på en egen rolighet med allusion på talesättet att spänna bågen.

Sidan 73

*** Not a dashed step. You hear me? Let him scam!**

H-g: *Inte ett steg, hör du!*

H-r: *Inte ett enda förbannat steg. Hör du mig? Låt honom sticka och beckna sej.*

Det är lord Emsworth som nu kan ta sig ton mot Connie. Han har uppenbart snappat upp både ordet "scam" från samtalet med Jane tidigare. Se ex från sid 61 ovan. H-r har observerat detta och förstärker med ett slanguttryck till.

Sidan 74

*** Sitting there in his pantry, that pantry which so soon would know him no more, Beach was in the depths.**

H-g: Meningen utelämnad.

H-r: *Där han satt i sitt rum, det rum som så snart skulle upphöra att se honom mittibland sig, var han ett rov för nattsvart förtvivlan.*

H-r's "mittibland sig" är ett kul eget påhitt, en lek med ord helt i Plums stil.

Sidan 75

*** I see that Mr Baxter has not yet informed you, m'lord. I assumed that he would have done so before this. But it is a mere matter of time, I fear, before he makes his report.**

H-g: *Jag förstår att herr Baxter ännu inte rapporterat saken. Jag förmodade att han hade gjort det redan. Det kan endast vara en tidsfråga, när det sker.*

H-r: *Jag märker att mr Baxter ännu inte har gjort ers nåd underrättad. Jag utgick ifrån att han ofördröjligen skulle göra så. Dock fruktar jag att det endast är en tidsfråga innan han avlägger rapport.*

H-r höll originalets stil bättre och lät Beach uttrycka sig med betydligt större värdighet.

*** A sigh shook the butler's massive frame.**

H-g: *En suck bröt fram över Beachs läppar.*

H-r: *En suck genomlopp hovmästarens massiva kroppshyddan.*

H-g har reducerat kroppshyddan till ett par läppar. H-r har hittat på en egen kul imperfektumform av "genomlöpa". Plum leker inte med ord här men det är i hans anda.

Sidan 77

*** ...can't even hit a sitting butler at six feet**

H-g: *...kan inte träffa en stor tjock karl på fem meter!*

H-r: *Och så kan hon inte ens träffa en sittande hovmästare på två meters håll!*

Plum alluderar på att skjuta på "a sitting duck" vilket är enkelt och osportsligt eftersom det inte ger det värnlösa offret en chans. H-g tog inte tillvara allusionen vilket däremot H-r gjorde.

BILAGA 2) "Bingo and the Peke crisis"

Nedan finns alla mina observationer, och kommentarer. Från novellen början till slutet. I sammanställningen ovan har jag använt ett litet urval av dessa. Jag använder normalt följande struktur för observationerna:

*** Texten i originalet**

H-g's översättning

H-r's översättning

Kommentarer och synpunkter

Sid 43

*** "A bean ... a crumpet... one of the Eggs."**

H-g: "En yngling ... en ung herre... en av killarna."

H-r: "En småfranska ... en Giffel... ett av Äggen."

H-r har behållit Plums metod att beskriva drönare som till exempel eggs, beans och crumpets, vilket H-g inte gjort.

Sid 44

*** "Tout comprendre c'est tout pardonner"**

H-g: "Att allt förstå är att allt förlåta."

H-r behöll Plums franska.

*** "... horses which, if they finish at all, come in modestly at the tail of the procession."**

H-g: "... hästar, som alltid kommer in på en blygsam plats mot slutet av processionen, ifall de kommer in alls..."

H-r: "... hästar som om de alls kommer i mål gör detta när övriga startande redan gått och lagt sig..."

H-r hittade på en egen rolighet, som i och för sig känns "plumsk". H-g klart mer trogen originaltextens ordalydelse. Det är som om H-r försökte göra Plum ännu lite roligare!?

*** "...still about six parasangs from getting the gist."**

H-g: "... alltjämt svävande i ovisshetens avgrunder"

H-r: "... alltjämt omkring sex ryska verst från förståelse."

Parasang är ett gammalt persiskt längdmått. Plum valde säkert ordet bara för att han gillade klangen av själva ordet. Det låter roligare än "miles". H-g gjorde en inte helt träffsäker omskrivning, medan H-r bytte ordet mot den ryska motsvarigheten. Antagligen för att det ryska ordet är klart mer bekant i Sverige.

Sid 48

*** "I can," said Bingo. "And not only there, but there with my hair in a braid."**

H-g: "Ge dit sjutton på det," sade Bingo.

H-r: "Det kan jag", sade Bingo. "Med håret vattkammad och flätat."

Detta svåröversatta specialuttryck som Plum så ofta använde, (och som jag skrivit en artikel om på hemsidan) struntade H-g helt sonika i. H-r valde det uttryck som hon oftast använde.

Sid 49

***... the Serpent had raised his head in this Garden of Eden – the Little home was one of those houses that stand in spacious grounds along the edge of Wimbledon Common – and...**

H-g: "... ormen hade stuckit fram sitt huvud ur löven..."

H-r: "... *Ormen stack upp huvudet i Paradisets trädgård – familjen Littles vrå av världen är belägen i en vidsträckt trädgård vid Wimbledon Common--- och...*

Här gör Plum tydligt en allusion på första Mosebok vilken H-r troget återger. H-g beskär bort det mesta, trots att ormen sedan återkommer i hela nästa stycke. MEN: detta innebär att han på sid 55 får göra ett tillägg som inte finns i originalet om närheten till Wimbledon Common!

Sid 50

* ... **deposited these fivers with his bookie, to go on Pimpled Charlie's nose...**

H-g: ... *placerade dessa sedlar hos sin bookmaker att sväva framför nosen på Finniga Charlie...*

H-r: ... *överlämnade de tio punden till sin bookmaker med instruktion att placera dem på Finniga Charlie...*

Skulle H-g:s svävande sedlar påverka hästen? Detta med hästens nos måste ha att göra med att "vinns med en noslängd"?

Sid 52

* **He had vanished like snow on a mountain top.**

H-g: *Han hade försvunnit som snön på bergets topp.*

H-r: *Han hade upplösts i intet precis som en smörklick på het potatis.*

I första ögonkastet så är H-g närmare Plums formulering, *men* Plums original är lite konstigt! Hans uttryck är inget engelskt talesätt eller idiom. Och varför skulle snö försvinna från bergstopp? Det är ju där den brukar ligga kvar!? H-r har gått på den rimliga innebörden och valt ett befintligt idiomatiskt uttryck. Hon är närmare den rimliga *innebörden*!

Sid 53

* ... **put his chemise on the animal...**

H-g: ... *sätta chemisen på detta djur...*

H-r: ... *sätta sin sista skjorta på Finniga Charlie...*

Åter är H-g:s ordval närmare Plums, men Plums ordval är nog skämtsamt. På franska är chemise = skjorta, men på engelska betyder ordet nattdräkt/underklänning för kvinnor, så Bingo hade knappast någon chemise i det engelska ordets betydelse. Plum brukade ofta markera franska ord kursivt, men det gjorde han inte här, så jag undrar om han inte medvetet utnyttjade ordets två lite olika betydelser på engelska och franska. Plum menade förstås att Bingo satsat allt han har och denna innebörd tog H-r fasta på.

* **Or so he says.**

H-g: *Eller så säger han.*

H-r: *Åtminstone påstår han det själv.*

H-r:s formulering är för mig betydligt bättre svenska.

* **For it was the raspberry.**

H-g: *Det var nämligen rena bleklagda.*

H-r: *Brevet innehöll nämligen avsked på grått papper.*

Plums ord är slang för ogillande, avslag. På svenska används uttrycket "bleklagt nej", men ordet känns konstlat utan nej!

Sid 55

* **The sixth must be A. W. O. L.**

H-g: Han utelämnade meningen!

H-r: *Den sjätte hade rymt.*

AWOL är en välkänd förkortning från det militära för "Absent Without Official Leave" (dvs ungefär "Frånvaro Utan Godkänd Orsak") som används i det civila i England, ungefär som "skolk". Kände H-g inte till uttrycket?

Sid 57

*** ... beatles tried to muscle in ...**

H-g: ... skalbaggarna försökte tränga sig in...

H-r: ... skalbaggar försökte armbåga sig in...

Nog är H-r närmare Plums skämtsamma formulering, även om H-g sakligt sätt beskrev samma sak?

Sid 58

Åter ett av Plums lek med ord där han gör ett verb av ett substantiv och dessutom ger verbet en förstavelse:

*** ... he was to be de-Peked..**

H-g: ... kunde göras pekingslös.

H-r: ... att av-pekingsera honom...

H-r följde troget Plums grammatiska lek, till skillnad från H-g.

Sid 59

*** Too often, when you introduce a ringer into a gaggle of Pokes, there ensue a scrap like New Year's Eve in Madrid...**

H-g: ... alltför ofta hade Bingo sett hur en tilltänkt välkomstfest för en ny medlem av familjen urartat till rena kravallen.

H-r: Alltför ofta händer det, när man introducerar en främling i ett pekingskoteri, att något liknande nyårsafton i Madrid följer.

Man kan undra vilka fördomar eller erfarenheter Plum hade av nyår i Spanien? Men, "ringer" är ett slangord för ungefär "inträngling, en hemlig ersättare, dubbelgångare"; "gaggle" är egentligen "gås flock", men överfört: "en hop"; "scrap" är ungefär "slagsmål". Här finner jag åter att H-r följer Plum trognare.

*** ... members of the Athenaeum.**

H-g: ... biskopar i Athenaeumklubbens läsrum.

H-r: ... medlemmar i Athenaeum Club.

Ett exempel på att också H-g ibland, liksom H-r oftare gör, gör en egen, friare tolkning! Jag är inte välbekant med klientelet på klubben, men det kanske H-g var? Engelska läsare kanske associerar till biskopar??

Sid 60

*** ... he was dashed if he could...**

H-g: ... så kunde han ta sig tusan inte förstå...

H-r: ... så ville han vara skapt som en nors om han kunde komma på...

H-r tog fram norsfrasen, medan H-g använde en lätt ed. Nog är norsen roligare?

Sid 61

*** If you stopped him on the street to-day and said; "Oh, by the way, Bingo, what is the name of the old blister who owns Wee Tots?" he would reply like a flash: "Henry Cuthbert Purkiss.**

H-g: Han kan svara i sömnen på frågan vad ägaren av barntidningen 'Pyret' heter.

H-r: *Om ni skulle hejda honom på gatan i dag och säga: "Det var så sant, Bingo, vad heter den där kurren som ger ut 'Späda röster'?" så skulle Bingo utan ett ögonblicks tvekan svara: "Henry Cuthbert Purkiss."*

H-r följde Plum som en skugga, medan H-g av någon anledning formulerade om och förkortade meningen.

Sid 62

*** ... the first thing a six-Peke woman does, on discovering that she has suddenly become a seven-Peke woman**

H-g: *Det första en kvinna med sex pekingesare gör, när hon finner att hon på en gång har sju pekingesare...*

H-r: *... det första en sex-pekingesers-kvinna gör när hon upptäcker att hon helt plötsligt blivit en sju-pekingesers dito...*

Åter följde H-r bättre med i Plums ord-dans.

Sid 64

*** ... for it is under cover of night that these delicate operations are best performed. But at this season of the year, what with summertime and all that, darkness fell so dashed late, and he was all keyed up for rapid action.**

H-g: *Men det var på sommaren och blev mörkt så sent och han var otålig att få ett slut på saken.*

H-r: *... ty dylika ömtåliga operationer utförs alltid bäst i skydd av natten. Men den här tiden på året med sommartid och allt, faller mörkret på så förbaskat sent, och Bingo brann av otålighet att få eländet undanstökat snarast möjligt.*

Åter ett exempel där H-g kortade ner, formulerade om.

Sid 65

*** Shadrach, Meshach and Abednego**

H-g: Sadrach, Mesach och Abednego

H-r: Sadrak, Mesek och Abed-Nego

Detta är citerat ur Bibeln, Daniels bok kap 3. Man tycker ju att Hg kunde ha besvärat sig att kolla med den svenska Bibeln i 1917 års översättning? Där stavas namnen: Sadrak, Mesak och Abed-Nego. Jag skulle tro att Mesek hos H-r är ett tryckfel?

*** Once, he tells me, in the days of his boyhood, while enjoying a game of football at school, he was compelled in pursuance of his duties to fall on the ball and immediately afterwards became the base of a sort of pyramid consisting of himself and eight beefy members of the opposing team with sharp elbows and cleated boots. Even after all these years, he says, he can still recall the sense of buoyancy and relief when this mass of humanity eventually removed itself from the small of his back. He was feeling the same relief and buoyancy now.**

H-g: Hela detta stycke utelämnade han.

H-r: *När Bingo berättade det här för mig, sade han att han vid ett tillfälle i sin ungdom, då han hängav sig åt den ädla fotbollssporten, hade blivit tvungen att kasta sig över bollen. I nästa ögonblick var han basen i ett slags pyramid, bestående av honom själv och åtta stadiga gossar ur motståndarlaget, alla försedda med vassa armbågar samt tå- och klackskällor. Ännu efter alla dessa år, sade han, kan han minnas den känsla av befriande lättnad han erfor när pöbelhopen äntligen avlägsnade sig från hans korsrygg. Samma känsla av befriande lättnad grep honom nu.*

*** Bingo, like Jonah, is one of those fellows, who always come up smiling. You may crush him to earth, but he will rise again. Resilient is, I believe, the word.**

H-g: denna Bibelallusion utelämnade han.

H-r: *Bingo hör liksom profeten Jona till den där typen som alltid kommer upp igen med ett leende. Man kan slå ner honom i skorna, men han studsar upp igen. Elastisk kallas det visst.*

Sid 66

* ... the adhesive animal

H-g: ...*det trogna djuret*

H-r: ... *det lilla häftplåstret*

Sid 66-67

* "Did you say Purkiss?"

"Yes sir."

"He has been calling here?"

"Yes, sir."

"He wanted to telephone to Mrs. Little?"

"Yes, sir."

"Did he ... did Mr. Purkiss ... Had he ... Had Mr. Purkiss ... Did Mr. Purkiss convey the impression of having something on his mind?"

"Yes, sir."

"He appeared agitated?"

"Yes, sir."

"You gathered ... you inferred that he had some urgent communication to make to Mrs. Little?"

"Yes, sir."

H-g: "Var det Purkiss han hette?"

"Ja, Purkiss."

"Och han har varit här?"

"Ja, alldeles nyss."

"Verkade det som om ... föreföll det som om det hade varit något angeläget han hade att säga fru Little?"

"Jag hade det intrycket."

H-r: "Sa ni Purkiss?"

"Ja, sir."

Har han varit här?"

"Ja, sir."

"Ville han ringa till mrs Little?"

"Ja, sir."

"Var han ... var mr Purkiss ... Hade han ... Hade mr Purkiss ... Verkade det som om mr. Purkiss hade något på hjärtat?"

Ja, sir."

"Verkade han upprörd?"

"Ja, sir."

"Tyckte ni er märka ... drog ni den slutsatsen att han hade ett viktigt meddelande till mrs Little?"

"Ja, sir."

Denna dialog med 12 repliker i originalet kortade H-g ner till 6 repliker. I originalet är det respektfulla "Yes, sir." det enda betjänten yttrar, men han säger det 6 gånger. H-g gav betjänten betydligt större roll att själv förmedla information.

H-r följde originaldialogen helt.

Sid 68

*** ... keep the whole thing under his hat.**

H-g: ... behålla hela historien under sin hatt.

H-r: ... hålla tand för tunga.

H-g översatte ett idiomatiskt uttryck rakt av, vilket känns fel, medan H-r bytte det mot ett svenskt med samma innebörd.

*** It seemed to him, recalling that meeting, that Purkiss had had the appearance of an austere sort of bird, with that cold, distant look in his eyes which he, Bingo, had so often seen in those of his bookie when he was trying to get him to let the settlement stand over till a week from Wednesday.**

H-g: Saknas

H-r: När han tänkte på detta första möte, tycktes det honom som om Purkiss hade sett folkilsken ut och haft en kylig högdragen blick, samma blick som Bingo så ofta hade mött hos sin bookmaker när han försökte övertala honom att vänta på sina pengar till onsdag åtta dagar.

Sid 70

*** Bingo clicked his tongue.**

H-g: Bingo skakade på huvudet.

H-r: Bingo smällde med tungan

*** ... and finds no Peke to call her Mother?**

H-g: ... ingen liten pekingesare som springer henne till mötes?

H-r: ... inte finner någon pekingeser som kan kalla henne mamma?

Åter en formulering där H-g avvek.

Sid 71

*** But Mrs. Little -----**

H-g: Men herr Little ...

H-r: Men vad ska mrs Little ...

H-g verkar ha haft för bråttom och missuppfattat formuleringen.